“Unustatud mänguasjad” on Baltimaade kauneim raamat

Balti riikide kaunimate raamatute konkursi “Baltic Book Art Competition” Vilniuses võitis ülekaalukalt kirjastuse Tänapäev välja antud ning Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse ja Tiia Toometi koostatud raamat “Unustatud mänguasjad”. Kauni teose kujundasid Ruth Huimerind (pildil) ja Jüri Lõun, fotode autor on Tiit Veermäe.

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 4 23. märts 2006

veerg

Raamatud ja ilu ühise katuse all

Eesti Kirjastuste Liit osales 5.–7. märtsini tänavu juba 35. korda toimuval Londoni rahvusvahelisel raamatumessil.

Kultuuriministeeriumi toel korraldatud messistendis tutvustati Eestis möödunud aastal ilmunud originaalloomingut. Valik oli lai – Katrin Sangla jumestamisõpikust äsjailmunud “Ruudi” raamatuni, sekka luulet ja ilukirjandust ning õpikuid.

Aga säärast kummalist kooslust, kus lõõgastavaid spateenuseid ja uusimaid näohooldustrende pakutakse ühe katuse all tuhandete raamatutega, polnud küll keegi varem näinud.

Tänavu esmakordselt moodsas ExCeli messikeskuses üheaegselt toimuv professionaalidele mõeldud ilumess ja rahvusvaheline raamatumess moodustasid sedavõrd ebatavalise sümbioosi, et progressiivse rahulolu asemel tabas korraldajaid tõsine pahameeletorm.

Igakevadise Londoni raamatumessi üleviimise tuttavast ja kodusest Olympia hallist uude asukohta tingis loomulikult ruumipuudus.

Mis seal salata, ka sadakond messil võidu kihutavat eesti kirjastajat kadus nagu piisake sellesse tohutusse raamatumerre.

Ja kuigi teise päeva õhtul kordas taas keegi kirjastajate folklooriks saanud tõdemust, et raamatuid on maailmas liiga palju ja midagi uut enam ei ilmu, võis Tallinnasse suunduva lennuki pardal tukkuvate raamatuärimeeste nägudelt lugeda sulaselget rahulolu.

Eesti lugeja tarvis jõuavad “püügitulemused” raamatupoe riiulitele kuue kuu pärast – umbes niikaua kestab protsess kirjastamisõiguse ostmisest raamatupoodi jõudmiseni.

Kaudset kasu saavad meie lugejad ehk ka sellest, et kirjastaja-kaubastaja on pärast mitmekesise seminariprogrammi läbimist jälle pisut targem.

Kirjastajatele jääb aga 2006. aasta Londoni raamatumess meelde tänu Eesti saatkonnas toimunud erakordselt kaunile vastuvõtule.

Järgmine suurem “õngitsemine” ning eesti kirjanduse tutvustamine tuleb Frankfurdis 4.–8. oktoobril.

Kristiina Raid
Eesti Kirjastuste Liidu tegevdirektor

Eestlased Londoni raamatumessil

Mida huvitavat tõstate esile Londoni raamatumessilt?

Asko Künnap, disainer ja luuletaja:
Londoni raamatumess on suur, intensiivne ja segane. Eks sõna “mess” segadust ju tähendabki inglismannide keeles. Organiseeritud on see nagu Uusjorgi linn: inimesed ummistavad nummerdet tänavaid ja avenüüsid, raamatuvirnad kõrguvad pilvelõhkujaina üle pää ja püstijalabaaris kesk kogu seda mäsu ei müüda mitte kuumi koeri ja limpskat, vaid austreid, merivähke ja haljast šampanjat. Aga meeleolu on sõbralikum ja silmavaade selgem kui Göteborgi raamatumessil, kus (vastavalt rootslaste hääle kombele) kõik kõnnivad ringi, kõhuvalu nägu ees, prozac sees, ise tähtsad, tähtsad.

Maarja Kaaristo, Varraku toimetaja:
Londoni raamatumessi avanud Kanada kirjanik Margaret Atwood esitles messil koos uue novellikoguga “The Tent” oma leiutist – interaktiivset autogrammide jagamise süsteemi nimega LongPen.

Esitlusel kõneles Atwood, et idee tekkis tal ühel järjekordsel tuuril, mil ta tabas end mõttelt, et jagaks autogramme parema meelega oma kodus istudes. Süsteem võimaldab autoril ja lugejal teineteist ekraanidel nähes vestelda, seejärel annab autor autogrammi, mille robotkäsi omakorda raamatusse kirjutab. Londoni raamatumessil toimus uue leiutise esimene avalik esitlus.

Pärast seda, kui esimesed katsed tehniliste probleemide tõttu ebaõnnestusid, tähendas Atwood, et lisab presentatsiooni maailma suurimate läbikukkumiste nimekirja.

Selleks polnud aga põhjust, sest pärast mitmeid katsetusi sai Bloomsbury kirjastuse tegevjuht Nigel Newton Atwoodi viimasesse raamatusse lõpuks ka autogrammi.

Pressikonverentsil küsiti Atwoodilt muuhulgas, kas ta ei karda, et leiutise tõttu kaob lugejail võimalus kirjanikuga otse suhelda. Autor vastas, et suurlinnades on raamatuid kogu aeg esitletud ja esitletakse edaspidigi, interaktiivne meetod võimaldab kirjanikel aga kohtuda oma lugejatega, kes elavad paikades, kuhu kirjanik suure tõenäosusega nagunii mitte kunagi ei satu.

Harri Moritz, Eesti Kirjanduse Teabekeskuse assistent:
Messi raames toimunud vastuvõtul Londoni Eesti saatkonnas esitlesid Eesti Kirjanduse Teabekeskus ja Ameerika kirjastus Dalkey Archive Press Mati Undi selle aasta jaanuarikuus Ameerikas ilmunud raamatut “Things in the Night” (Öös on asju). Romaani tõlkis Eric Dickens, kes on seni vahendanud inglise keelde eelkõige Jaan Krossi teoseid.

DAP on kirjastus, mis on tegutsenud 26 aastat ning andnud välja üle 300 raamatu, neist 200 on ilukirjanduse tõlked, seega on DAP täiesti võrreldav kuulsa inglise Harvill Pressiga, kes on viimase 40 tegutsemisaasta jooksul ilmutanud veidi üle 300 ilukirjandusliku tõlke. DAP annab peale raamatute välja ka kaks korda aastas ilmuvat kirjandusajakirja Context, mille viimase numbri esiküljelugu oli Eric Dickensi kirjutatud põhjalik artikkel Mati Undist.

Esitlusel luges kirjastuse omanik John O’Brien ette katkendi raamatust ning rääkis sellest, kui lähedane Mati Undi teos talle on.

Möödunud sügisel viibis Dalkey Archive Press Eesti Kirjanduse Teabekeskuse külalisena ka Eestis, leidmaks võimalikke uusi teoseid, mida Ameerikas avaldada. Londoni messiks oli kirjastusel olemas ka juba konkreetne plaan, mida järgmisena eesti kirjandusest välja anda, kuid jäägu see siinkohal veel saladuseks.

Pildil Eesti suursaadik Londonis Margus Laidre (paremalt neljas) saatkonnas toimunud vastuvõtul koos eesti kirjastajatega.

uudised

Koolibri 15

Kirjastus Koolibri tähistab märtsikuus 15. sünnipäeva, mille puhul müüb oma esindustes ning Apollo ja Rahva Raamatu kauplustes raamatuid sünnipäevahindadega. 10. aprillil loosib kirjastus ostjate vahel välja hulga auhindu.

Kui 15 aastat tagasi oli Koolibri ainuke õppekirjanduse väljaandja, siis tänaseks on siginenud palju konkurente, kelle olemasolu üle on meil ainult hea meel, sest konkurents on arenemist soodustav jõud. Ja nii me olemegi arenenud nii õppekirjanduse sisu kui ka kujunduse osas, laiendanud oma tegevust hariva aime- ja teatmekirjanduse maadele, tegelenud heategevusega ja ehitanud Nõmmele oma maja.

Oleme nii mõnigi kord tundnud, et õppekirjandusele pühendunud kirjastuse vastu tuntakse eriti teravat huvi. Vaevalt saab ükski teine kirjastus kord aastas kapaga kaela külma vett. Nii juhtub aga õppekirjanduse kirjastajatega iga aasta septembrikuus, mil ilmuvad kohustuslikud koolialguse kirjutised õpikute ja töövihikute teemadel, sageli otsitud või vananenud probleemidega. See on meie tööelu refrään. Aga sest pole midagi – oskame seda oodata ja nüüd juba veelinnu kombel sulgi raputades halvad sõnad pealt raputada.

Peale õppekirjanduse teeme kõrvalehüppeid ka aime- ja ilukirjandusse. Üks näide sellest on ka tänases lehes tutvustatav lasteraamat “Vahva jänes Tillu”. Seda lugedes tekib mõte, et Tillu ja Koolibri on üsna sarnased.

Kadri Haljamaa
Koolibri juhtivtoimetaja

Ilmub täiendatud “Võõrsõnade leksikon”

Aprillis jõuab kirjastuselt Valgus raamatulettidele “Võõrsõnade leksikoni” (R. Kleis, J. Silvet, E. Vääri) uus, täiendatud ja parandatud väljaanne. Uustrükki on täiendatud ligi 4000 märksõnaga, samuti on uuemate allikate põhjal täpsustatud paljude märksõnade etümoloogiat ja tähendust.

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit

© EKL 2006

Eesti Kirjastuste Liit

Friedebert Tuglas'elle

Oh, paju läinud! – ehk kõik ja läinud!
Kuis kees mu sees!
Ma salen silmad, nad paju näinud,
Mis roteb ees?

Kuid surmahirmus mind ükki ei veelda
Mus dusöösst
Ja mucest hing end päästa maldab
Sest tühjusöösst!

Võõn võõnustada, võõn kuurastada
Kui keegi mune!
Võõn aknastada, võõn ermastada
Kui keegi mune!

Veel käed mul tunnid, mul käed mul valged
Ja näärlikud.
Kui ükalcune on mykrad paiged
Nüüd veelikud!

Armas, ma ei või enam olla Sind nägemata, Sind kuulmata! See igatsus tõõb mind, põletab mind! Valvasin eile öösel väikesest palavikus ja mõtlesin pea kogu öö ainult Sinu peale. Armas, ma lämbun sellesse lõõmasse. See on kui uni, ta paelub mind ikka enam ja enam. Ma ei teä, kas suudan nädala lõpuni vastu panna, või sõidan juba paari päeva pärast. Armas, kallis, hää! Olen nii tihti igatsenud suurt armastust. Kas ta ongi nüüd tulnud? Oh, ma ei taha enam midagi mõtelda, ainult Sind, Sind!

F.

Uhe Siuru-suve kaunis saladus

Märtsi lõpus jõuab lugejate ette Underi ja Tuglase kirjavahetus.

Eesti kultuuriliselt üks loovamaid kevadeid puhkes aastal 1917. "See aeg oli meile antud õnnelik olla, joobuda vabadusest, armastusest ja looduse ning kunstiilust, sest kurjal päeval pole seda üpriski mitte," meenutas Henrik Visnapuu.

Koos kirjandusega nautisid toona erakordselt populaarsust ka kirjanikud, kes enese reklaamimisel tähelepanuväärselt kõrget taset näitasid. Mõistagi olid need noored kirjandusse tulijad, kes Tuglase kui nende hulgas ainsa kogenud tegija initsiatiivil lõid uue rühmituse Siuru.

Seda läinud sajandi kirjanduslikest rühmitustest üht kõige legendaarsemat on meenutatud, taasavastatud, uuritud. Tundub, et midagi märkimisväärset pole enam leida.

Ja siiski on üht Siuru-suve kaunist saladust kaua peidus hoitud.

Raamatus avaldamisele tulevad kirjad on teineteisele kirjutanud kaks eesti väljapaistvaimat kirjanikku. Nende kirjavahetus sai alguse 1917. aastal, viimane kiri on aastast 1971.

Kirjutamisest on möödunud üle kolmveerand sajandi. Väike osa kirjadest on pikemat aega olnud uurijatele kasutamiseks Eesti Kirjandusmuuseumis, mõned kirjad on avaldatud Artur Adsoni koostatud "Marie Underi eluraamatus" (1974). Kirjavahetuse algus oli kaua peidetud. Ometi mitte nõnda hoolikalt, et igaveseks kaotsi jääda. Pigem niiviisi peitu pandud, et oleks võimalik leida, kui need on oodanud oma aja, et saada kirjanduseks.

1917. aasta varasuvel kirjutas mitte enam väga noor 31-aastane mees mitte enam väga noorele naisele: "Olen nii tihti igatsenud suurt armastust. Kas ta ongi nüüd tulnud?"

Aastal 1933 avaldas Friedebert Tuglas Marie Underi juubeliks Loomingus loo paljutähendava pealkirjaga "Rõõm ühest sõprusest". See oli iga sõna kaaluva Tuglase puhul pisut erandlik kirjatöö, pigem mälestus kui essee. Kirjutatud ühest kõigile, sisaldas see ka peidetud kirja ühele.

1936. aastal tervitas Marie Under Tuglast 50. sünnipäeva puhul vastumeenutuse või värsskirjaga: "Tõesti, ammuks... kas see polnud alles eile?"

1943. aastal, sõja ajal, saatis Tuglas Underile 60. sünnipäevaks päevakohase pidulikkusega ja suure soojusega sõnastatud tervituskirja, korrates, kuivõrd ta tunneb rõõmu, et on suure ande kaasaeglane ja tohib teda ta tähtpäeval sõbrana tervitada.

1970. aasta lõpul kirjutas peaaegu pime mees – Friedebert Tuglas, kes oli rohkem kui poole sajandi pikkuse kooselu järel matnud suvel oma abikaasa – raugakäega Rootsi oma noorusekaaslastele Marie Underile ja Artur Adsonile veerandsaja aasta järel pika kirja, jumalagajätuks. See kiri ei olnud määratud üldsusele, ent Artur Adson avaldas selle kirja juba mõne aasta pärast "Marie Underi eluraamatus".

Rootsi põgenedes võttis Marie Under kaasa olulisemaid kirju, sealhulgas ka enamiku Eduard Vilde, Artur Adsoni, Ants Laikmaa ja Friedebert Tuglase kirjadest. Mahajäänud kirjavara ja käsikirjad, mis jäid Adsoni ja Underi koju, anti 1946. aastal Kirjandusmuuseumisse. 1996. aastal jõudis Stockholmist Eesti Kirjandusmuuseumi kultuuriloolisse arhiivi säilitamiseks Marie Underi ja Artur Adsoni arhiiv, sealhulgas Tuglase 1917.–1918. aasta kirjad.

Marie Under ise ei olnud nii hoolas kirjasaatja kui ta korrespondendid. Ta varaseid kirju on õieti üsna vähe säilinud. Underi kirju Tuglasele on hoolega peidus hoitud ja nende olemasolust ei olnud midagi teada, kuni Tuglase surma järel selleks määratud riiklik komisjon arhiivmaterjali arvele võttis. Ümbrik kirjadega leitud Tuglase toast raamaturiiuli tagant tapeedi vahelt.

Elo Tuglas on 7. jaanuaril 1954 päevikusse kirjutanud: "Muide, mida teha "MU" kirjadega? Päästsin need – aga?" Ei sõnagi, kust ta need päästis. Või mida ütles Tuglas. Kuid emb-kumb pani kirjad riiuli taha varjule, et anda veel kellelegi võimalus need ühel päeval leida. Ümbrikule, mis kirjade juures tänagi seisab, on kirjutatud Elo Tuglase käega: "Päästsin Hiiglaneitsi M. U. kirjad. Tuglasele otsustada."

Rutt Hinrikus
raamatu koostaja

Under ja Tuglas
Koostanud Rutt Hinrikus
Kujundanud Tio Tepandi
208 lk, kõva köide
ümbrispaber

ilmunud

Vestlusi vene kultuurist I ja II
Juri Lotman
Vene keelest tõlkinud
Kajar Pruul

Märtsikuus jõudis lugejani pärast pikka ootamist Juri Lotmani "Vestlusi vene kultuurist" II osa. Koos II osaga ilmus ka parandatud kordustrükk sama raamatu I osast.

"Vestlusi vene kultuurist" on Juri Lotmani üks elu lõpuaastate suurteoseid. Raamatu algtõukeks sai televestluste sari, mida on korduvalt näidatud ka Eesti Televisioonis. Autor jõudis küll käsikirjale lõpliku kuju anda, kuid raamatuna ilmus see alles pärast ta surma. Teos viib meid 18. ja 19. sajandi Venemaale – Peetri, Katariina ja Puškini ajastu aadlikultuuri argipäeva. Teksti ilmestab kultuuriteoreetiku teritatud ja mõistev pilk, põhjalik ajastutundmine ning köitev käsitluslaad.

Tauno Vahter

Soome kangelane ja häbiplekk

Urho Kekkose nimega seostub pea kõigile eestlastele esmalt tema külaskäik Eestisse ja kuulus suusamatk Käärikul 1964. aasta märtsis. Tollal oli see visiit niivõrd harukordne sündmus, et omandas lausa müütilised mõõtmed. Kekkosest sai folklooritegelane, omamoodi kangelane, kes sümboliseeris vaba maailma.

Tegelikkus oli keerulisem. Ka Soome ei olnud "päris" vaba ja Kekkonen polnud ei Soomes ega Läänes palavalt armastatud riigimees, vaid väga vastuoluline tegelane. Soome ajakirjaniku Pekka Hyvärise ja ajaloolase Hannu Rautkallio koostöös valminud raamat "Soome mees. Urho Kekkose elu" annab hea ülevaate nii Kekkose poliitilisest tegevusest kui ka tema kirevast isiklikust elust. Autoritel õnnestus endise NSV Liidu ja lääneriikide arhiividest leida materjale, mis annavad vastuse mitmele pikalt vindunud vaidlusele ja seletavad välispoliitiliste sündmuste tagamaid.

1956 sai Kekkosest suuresti tänu

Kekkonen 1964. aasta märtsis Käärikul TRÜ rahvakunstiansambli liikmetega.
Eesti Filmiarhiiv

Nõukogude Liidu toetusele Soome president. See oli keeruline aeg, sest Moskva nõudis pidevalt läänemeelsemate poliitikute kõrvaletõrjumist ja Kekkonen kasutas oma tähtsuse tõestamiseks vana nippi ehk tekitas ise kriise, mida hiljem oskas ainult tema "meisterlikult" lahendada. Neist kuulsaim on 1961. aasta oktoobri noodikriis, kui NSVL nõudis Soomelt sõjalist koostööd ning paljud kartsid siiralt sõja puhkemist. Tegelikult oli kõik Kekkose orkestreeritud etendus.

1962. aastal oli Kekkose positsioon ohustatud ja NSVL kandis vahendajate kaudu Kekkose valimiskassasse kümneid miljoneid marku. President ei vahetunud veel tükk aega. Aastatega sai Kekkosest karikatuurne tegelane, Soomest paljude silmis pilkealune pooliseseisev riik ja maad võttis lausa isikukultus, kus mõned voorisid vaatama isakese sünnikodu ja elavale inimesele püstitati ausambaid. Suur osa rahvast siiski teadis presidendi rohketest armukestest, joomingutest ja mõistis soometumise hukka, kuid ajakirjandus valis enamasti enesetsensuuri ja kriitikat oli vähe.

Kekkonen lahkus ametist alles 1981, kui ta oli juba aastaid brežnevlikult halva tervisega riiki juhtinud. Vaidlused Kekkose pärandi üle kestavad tänaseni.

Tauno Vahter

Soome mees. Urho Kekkose elu
Pekka Hyvärinen,
Hannu Rautkallio
Soome keelest tõlkinud
Tauno Vahter
Kujundanud Dan Mikkin
352 lk, kõva köide
fotodega illustreeritud

Ilusa elu maa viimane diiva

Mihkel Mõisnik

Itaalia on üldiselt tuntud kui glamuuri ja ilusa elu maa. Päikeseline ilm, napoli laulud, pasta, kiired autod ja ilusad naised näikse sellega lausa vältimatult kokku käivat. Aga ometi ju mitte ainult. Rikka kirjanduspärandi ja pika ajalooga Itaalia on endiselt ka suur filmimaa. Mis aga sealses filmielus toimub, pole isegi vaatamata nõukaaegsetele suhteliselt soojadele suhetele siinkandis kunagi eriti palju teatud. Ning mitte üksnes siin, vaid kogu maailmas.

Armastatud näitlejanna

Ometi olid asjad kunagi teisiti. Kunagi, kui kogu maailma kinoekraanidel oli sageli näha üht oma aja suurimat seksisümbolit ja tõenäoliselt üht kõigi aegade tuntuimat itaallannat üldse – Sophia Loreni.

Sophia Loren on üks viimastest filmidiivadest, kes on pidanud andma teed noorematele oma vanuse ja filmimaailma üha suureneva vaheldusjanu tõttu. Ta pole pidanud läbi elama selliseid skandaale nagu Marilyn Monroe ja paljud teised, kes kadusid avalikkuse silmist rohkem või vähem traagilisel viisil oma karjääri tipus olles. Kuid ometi pole sensatsioonilised sündmused need, mis annavad aluse Sophiasuguse suure tähelepanu all olnud, vihatud ja siiski armastatud näitlejannakuju sünniks. Vahel piisab vähestest komponentidest, et kujuneks välja huvitav süžee.

Itaalia võrdkuju

Loren andis ainet loole, mis sisaldas kõiki elemente, et saada tähenduslikuks. Kuuskümmend aastat elu Itaalias, mille sisse jäid fašism ja sõda, sõjajärgne madalseis ja niinimetatud majandusime kuni tänapäeva iseloomustava kriisini. Kuuskümmend aastat filmikunsti teenistuses ja avalikkuse eest kirglikult kaitstud isiklik elu. Kannapöördeid täis elu, mida juhtis ülisuur tahtmine jätta selja taha "minevik, mis ei taha kaduda", lapsepõlves saadud sügavad haavad.

Sophia Loreni portreefoto 1960ndate keskpaigast. *Foto: Corbis/Scanpix*

Loren on viimane endisaegne diiva veel sellepärast, et ka füüsiliselt meenutab ta nüüdseks kadunud vahemeremaalist, päikselist ja maalähedast Itaaliat, mis jätkab praegugi teistsuguse identiteedi otsinguid. Tema on selle otsingu võrdkuju. Ta noorusaja lopsakad kehavormid pole enam nii väljavoolitud. Intonatsioon on kaotanud oma algse rahvapärasuse ja omandanud ladusa lihvituse. Tema populaarsus on loonud ühendava silla Napoli kitsaste tänavate ja Viienda avenüü või Los Angelese vahele. Teda ümbritsev maailm väljaspool ta koduseinu sarnaneb pigem diplomaatiliste ringkondadega kui vana hea kärarikka Cinecittàga.

Illusioonide masinavärk

Tänapäeva filmidiivad erinevad mineviku omadest, isegi nendest, kes andsid tooni mitte nii ammuses minevikus. Uued tähed teevad läbi palju radikaalsemaid muudatusi kui toonastes grimmitubades ette võeti. Kui Rita Hayworthil raseeriti juustepiiri, et ta otsaesine näiks kõrgemana, siis tänapäeval rändavad ilukliinikutest võtteplatsile suured kogused silikooni, sajad skalpellid vormivad profiile ja näojooni, üha enam on Mefistosid, kes tõotavad ilu ja igavest noorust. Kino, unistuste ja illusioonide masinavärk on muutunud väsimatuks eriefektide sepistajaks näitlejannade kehadel.

Reisiseltsiline Loren

Käesoleva raamatu peategelane on Sophia, aga siin astuvad üles ka ema Romilda, perest eemal viibiv isa Riccardo, siin kirjeldatakse 1920. ja 1930. aastaid, sõda, naiserolli muutumisi, meeste nõudmisi ja jõupoliitikat, peret, millest näitlejanna pärineb, Pozzuolit, Napolit ja selle tahtmist elada igaveses "kaunis päevas". Loreni vaadeldakse seltsilisena reisil, mida Itaalia ühiskond endiselt jätkab, teadmata täpselt, kuidas ja kus see kord lõpeb.

Raamatus räägitakse tema filmidest ja tegelaskujudest, aga eelkõige temast endast filmisündmuste keerises, mis kord ennetavad, kord kopeerivad tegelikkust. Siin on juttu ka sellest reaalsusest endast ja seda kogenud inimestest. Kaks filmilinti, mis kulgevad rööbiti, aeg-ajalt omavahel ristudes. Sophia sulatab need kokku üheks terviklikuks filmiks, inimlikuks komöödiaks, mille peategelaseks on tema ise, vahetevahel sellest ise teadlik olemata.

Sophia Loren
Italo Moscatti
Tõlkinud
Marilin Lips
Kujundanud
Rein Seppius
192 lk
kõva köide

ilmunud

Hookuspookus
Kurt Vonnegut
Tõlkinud
Lauri Liiders
328 lk
kõva köide
sari "Punane raamat"

Ameerika nüüdisklassiku 1990. aastal ilmunud romaani peategelane on Vietnami sõja veteran Eugene Debs. Saatuse "hookuspookus" pillutab ta kodumaal kaleidoskoopilise kiirusega kolledžiprofessorist vanglaõpetajaks, mässuagitaatoriks, vangivalvuriks ja vangiks.

Ühel hetkel avastab mees, et on elu jooksul tapnud täpselt nii palju inimesi, kui mitme naisega ta on maganud. See sunnib teda mõtestama elu kummastavaid kokkusattumusi uutmoodi, idealistlikumalt.

Kogu sündmustejada seovad Eugene' i mõtted ja tähelepanekud Vietnami sõjast, Ameerika ajaloost ja ühiskonnaoludest. Taustal figureerib uudne elektrooniline leiutis: arvutiprogramm, mis koostab inimese biograafiliste andmete põhjal ülevaateid selle inimese võimalikest alternatiivsetest elukäikudest. Lähtudes põhiliselt tema vanusest, rassilisest kuuluvusest, haridustasemest ja narkootikumide tarvitamisest.

Erineva suurusega paberitükkidele kirjutatud elulugu, mille toimetajaks Vonnegut end järelmoodsas metafiktsionaalses laadis nimetab, kätkeb teravmeelseid täiendusi tema enda loomingus ja kogu 20. sajandi kirjanduses olulisel kohal olevale eksistentsialismile ja absurditunnetusele ning kuulub vaieldamatult Vonneguti olulisemate teoste hulka.

Olavi Teppan

Väikese ajaloo suured tegijad

Mari Karlson

Ühendus Eesti Elulood kuulutas 2003. aastal koos Eesti Kirjandusmuuseumiga välja eluloovõistluse "Minu elu Saksa ajal", pidades silmas mälestusi mitte sõjaajaloost, vaid elu olmelisemast poolest: perekonnast, tööst, ümbrusest, eluolust.

Kokku laekus 196 tööd, raamatusse "Sõja ajal kasvanud tüdrukud" on neist valitud 25.

Hiljem sündinud põlvkonnad pole kogenud nii dramaatilist noorust, kuid nagu märgib Eesti Kirjandusmuuseumi teadur, raamatu koostaja Rutt Hinrikus, ei ulatunud sugugi kõik "suure ajaloo" sündmused igapäevast, sõja ajal üsna takerdunud elu elavate inimeste vaatepiirini.

"Väikeseks ajalooks" on hakatud nimetama inimese individuaalse eluloo sündmusi. Asetudes "suure ajaloo" taustsüsteemi, peaks ideaalis moodustuma tervikpilt kogu perioodist.

Rutt Hinrikus: Suurest osast ajaloosündmustest on võimalik saada üsna kompaktne teave. Samas ei usu ma, et kunagi tuleb aeg, mil kõik inimesed hakkavad ajaloost ühel ja samal viisil aru saama ja tõlgendama. Seepärast on objektiivse ülevaate saamine problemaatiline. Mis on objektiivne? Alati võime küsida: kelle jaoks objektiivne? kelle seisukohalt? Kui me räägime objektiivsest ülevaatest, siis räägime sageli vaid objektiivsusest kellegi jaoks.

"Juba ammu enne põrandaküttе moodiminekut olin ma endale selle kütteliigi avastanud. Asetasin pliidile ajalehepaberi, tõstsin sinna oma mänguasjad ning ronisin soojale pliidile mängima," kirjutab Reet Niido (pildil) oma mälestustes Saksa okupatsioonist, mil tema oli kuueaastane tüdrukuke.

Kuigi – tasakaalustatud vaade eri külgedest peaks olema võimalik.

Mälestusi lugedes imestasin ja imetlesin inimeste elujõudu ja tugevust. Umbes nii: läksin üle põllu, mind hakati tulistama, jooksin ära metsa ja et seal kasvas palju seeni, siis korjasin õhtusöögiks neid…Või on see šokis mälu enesekaitse?

See ongi enesekaitse – mitte tarduda, mitte jääda šokki, vaid tegutseda, minna edasi. Muidugi on see elujõud. Nõrgad ja jõuetud kardavad mäletada. Lugege erilise saatusega inimeste lugusid, suuri traumasid üle elanud inimeste mälestusi – nad ei hala, nad annavad tunnistusi. Mälus on imeline jõud.

Ühendus Eesti Elulood on koostöös Kirjandusmuuseumiga kogunud Eesti rahva mälestusi juba peaaegu kakskümmend aastast.

Kirjandusmuuseumi esimene üleskutse elulugude jäädvustamiseks ilmus 1989. aasta hilissuvel. Ühendus Eesti Elulood asutati 1996. aastal ja sellest peale on korraldatud elulugude kogumist eluloovõistluste raames.

Kirjastuse Tänapäev väljaandel on ilmunud aastatel 2000–2003 "Eesti rahva elulood" I–III, küüditatute mälestuste raamat "Vaikimise väraval" (2001) ja nüüd "Sõja ajal kasvanud tüdrukud".

Kas kõik elulood on huvitavad?

Inimeste elulood on omamoodi peegel, kuhu vaadates näeb oma aega ja maailma.

Olen paaril korral juhtunud Delfis lugema, kuidas noored jagavad oma lugemismuljeid Eesti rahva elulugudest, kinnitades, et nad poleks kunagi uskunud, et elulood on nii huvitavad.

Parimad elulood ühendavad dokumentaalkirjanduse elutruuduse ja ilukirjandusele omase sündmuste tihendatuse ja väljenduslikkuse. Olevik muutub varem või hiljem minevikuks ja minevik on alati mitte ainult isiklik, vaid ka ühine.

Varem või hiljem saame paratamatult kokku just minevikus.

Sõja ajal kasvanud tüdrukud
Koostanud
Rutt Hinrikus
Kujundanud
Tõnu Kaalep
312 lk
kõva köide

Murakami omanäoline maailm

Janne Sakla
EHI Aasia kultuuriloo magistrant

1987. aasta septembris esimest korda trükivalgust näinud ja kahe aasta jooksul üle kahe miljoni eksemplari müüdud Murakami Haruki "Norra mets" on väidetavalt jaapani kirjanduse kõigi aegade suurim müügihitt. Enne "Norra metsa" ilmunud Murakami neljast romaanist kolm olid saanud Jaapanis erinevaid kirjandusauhindu, kõnealust raamatut aga auhinnaga ei pärjatud. Millega seletada niisugust ootamatut müügiedu just selle teose puhul?

Murakami romaanide seas võib laiemas plaanis eristada ühelt poolt keerukama struktuuriga teoseid, kus tegevus toimub erinevates reaalsustes, ning teiselt poolt mõnevõrra lihtsamaid *love story* laadis lugusid, nagu ka "Norra mets", mis on siiski äratuntavalt murakamilikud. Kõigi romaanide peategelane on *mina* (jaapani keeles *boku*), ka teised tegelased ilmuvad erinevates teostes uuesti, pannes lugejat otsima seoseid esmapilgul iseseisvana tunduvate raamatute vahel.

Jaapani kriitikute poolt realistlikuks nimetatud "Norra metsas" on esimest korda enamikul tegelastest pärisnimed. Tõepoolest, esimestes teostes liikusid Murakamil ringi sellised tegelased nagu Rott, kaksikõed 208 ja 209, Lammasmees ning hiljem veel Telefoninaine, Ilma näota mees, saartenimelised õed Kanô, Malta ja Kreeta ning teised nii inimeste kui ka tõenäoliselt muudest maailmadest pärit tegelased.

Haruki Murakami.

"Norra metsa" üks keskseid tegelasi – Naoko – ilmub esimest korda Murakami teises romaanis "1973. aasta *pinball*" (1980). Raamatu alguses meenutab *mina* tütarlast nimega Naoko, keda ta armastas ja kes on surnud. Pikemalt sel teemal ei peatuta ja lugejal tekkinud küsimus, miks Naoko suri, jääb vastuseta. "Norra mets" algab stseeniga, kus nüüd juba 37-aastasele minategelasele meenub ansambli The Beatles lugu "Norwegian Wood" (Norra mets) kuulates Naoko – tütarlaps, keda ta kuidagi unustada ei suuda…

Teos on esitatud meenutusena, mis tekib peategelasel Hamburgi lennuväljale maanduvas lennukis "Norra metsa" orkestreeringut kuulates. Loo kuulmine paneb minategelast "taasesitama" hetki möödunud elust. Talle meenuvad selgelt 18 aasta tagused sündmused: Naoko, tolleaegse noore *mina* armastus neiu vastu ja palju muud. Aeg on teinud oma töö ja minategelane märkab oma mälupiltides ka niisuguseid detaile, millele ta sündmuste toimumise ajal vähimatki tähtsust ei omistanud.

Murakami on intervjuudes rõhutanud meenutuste ja kujutlusvõime tähtsust oma loomingus. Ta on öelnud, et kirjutamise ajal kõnnib ta justkui peategelase nahas ringi ja vaatab ka ise huviga, mis sünnib – temagi ei tea, mis järgmisel hetkel toimub.

"Norra metsa" läbib peale armastuse ja inimsuhete mosaiikide ning kaotusvalu ka enesetapu ja vaimuhaigla teema. Jaapani ühiskonnas, kus prevaleerib sissepoolepööratus ja oma tõelise mina varjamine, pole tundmatu ülepinge, mis võib viia kõrvalekalleteni vaimses tervises. Sel tundlikul teemal, tõsi küll, pole kombeks avalikult rääkida. "Norra mets" pole ses suhtes kammitsetud ja laseb vabalt voolata ka sellel, mis Jaapani ühiskonnas on tabu.

Murakami Haruki "Norra metsa" tõlge originaalist on kahtlemata tähelepanuväärne sündmus jaapanihuvilisele lugejale. Siiani on eestindatud küll teoseid jaapani kirjanduse varasematest perioodidest, kuid tänapäeva Jaapaniga tutvumiseks pole olnud just rohkelt võimalusi. Murakami Haruki on ilmselt väljaspool Jaapanit tuntuim jaapani kirjanik, kelle teostest moodustub äärmiselt fantaasiarikas ja omanäoline maailm. Tahaks loota, et seekordne tõlge, mis paotab vaid Murakami maailma ust, ei jää viimaseks.

Norra mets
Haruki Murakami
Jaapani keelest tõlkinud
Kati Lindström
sari "Moodne aeg"
376 lk
kõva köide

ilmunud

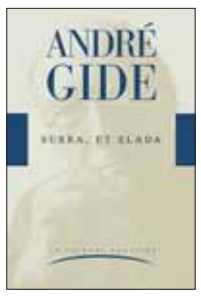

Surra, et elada
André Gide
Prantsuse keelest Leena Tomasberg
sari "20. sajandi klassika"
320 lk
kõva köide

"Surra, et elada" (ilmunud 1926) on prantsuse kirjaniku, Nobeli kirjandusauhinna laureaadi André Gide'i mälestusteraamat, mille varjamatud ülestunnistused mõjusid omal ajal šokeerivana. Lugu katab ajaliselt Gide'i lapsepõlveaastad ja noormeheea, kulmineerudes "oma loomuse" (homoseksuaalsuse) avastamisega.

Jõukas kodanlikus peres kasvanud, armastuse ja hella hoolitsusega ümbritsetud poiss on nõrga tervisega, tundliku natuuriga, tunneb end kodus üksildasena ja kaaslaste seas heidikuna. Väljapääsuks ahistavast tabude ja normide maailmast saavad loodusvaatlused, hiljem kunst ja muusika, seejärel soov ja otsus saada kirjanikuks.

Mälestuspildid kodanlikust vanematekodust, üksildastest mängudest, kunstielamustest, reisidest ja muust ei ole juhuslikud mälestuskillud. Neid ühendab tähendus, mis liidab nad Gide'i enese-jutustuseks, mille võtmesõnadeks on hea ja kuri, tõde ja vale, valgus ja pimedus.

Prantsuse leitnandi tüdruk
John Fowles
Inglise keelest tõlkinud
Valda Raud
448 lk
kõva köide

Inglise nimeka kirjaniku John Fowlesi (1926–2005) laialdase populaarsuse võitnud romaan (1969) kujutab endast kahe 19. sajandi viktoriaanlikest oludest välja kasvanud ning nendega vastuollu sattunud inimese keerukat ning konfliktset armastuse lugu.

Autor rikastab lugejat rohke teabega 19. sajandi ühiskondliku mõtte arengust Inglismaal ja osutab olemuslikele erinevustele 19. ja 20. sajandi inimeste vahel.

Fowles kasutab selles romaanis kirjanduslikke võtteid, mis pole küll tema välja mõeldud, kuid mõjuvad uudsena. Ta pakub kolme lõpplahendust ja jätab mõndagi lugeja fantaasia valda. Ka autor ise vilksatab paaril korral romaani tegelasena, jälgides oma kangelaste kimbatusi kas ükskõikselt või üleoleva kahjurõõmuga.

Ometi toonitab Fowles, et tegelaskujud kipuvad osaliselt kirjaniku võimu alt välja libisema ja hakkavad elama omapäi, kirjanikku omalt poolt mõjutades. Kordustrükk.

Südame saladused
Elizabeth Buchan
Inglise keelest tõlkinud
Lii Tõnismann
Sari "Varraku ajaviiteromaan"
256 lk

Kolmekümneaastane Agnes Campion pärib onult maja. See ja seal elavad riiakad tädid kujunevad talle aga parajaks koormaks.

Agnes peab andma endast parima, et majandamisega toime tulla, ning ta on sunnitud oma isikliku elu hooletusse jätma. Samal ajal aga püüdlevad tema tähelepanu kaks austajat. Ühe puhul tekib Agnesel kahtlus, et meest huvitab eelkõige maja, kuid teiselgi on oma probleemid, mis Agnest kahtlema sunnivad.

Raamatu autor Elizabeth Buchan on kirjutanud nii romaane kui ka lühijutte ajakirjadele ja BBC Raadio 4-le. Oma kolmanda romaaniga "Consider the Lily" võitis ta 1994. aastal Inglismaa parima romantilise romaani auhinna. Raamat sai rahvusvaheliseks bestselleriks ning sestpeale on ka tema järgmised raamatud lugejamenu nautinud.

Kirjastuses Varrak on varem ilmunud Buchani romaanid "Naise kättemaks" (2003) ja "Hea naine teeb tagasi" (2005).

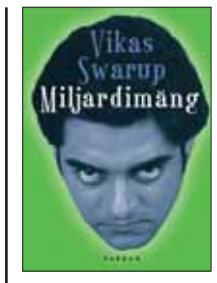

Miljardimäng
Vikas Swarup
Inglise keelest tõlkinud Riina Jesmin
272 lk
kõva köide

Allahabadist pärit India diplomaadi Vikas Swarupi esikromaan on tõlgitud juba 14 keelde ning selle põhjal hakatakse peagi tegema filmi. Ja tõepoolest on juba raamat ise mõnes mõttes filmilik, pakkudes lugejale tegelaste, sündmuste ja paikade kirevat virvarri.

Mumbais, linnas, mis paistab silma suurte varanduslike kontrastidega, võidab vaene ja naiivne 18-aastane kelner Ram Mohammed Thomas miljardimängu ja ta lastakse kohe pärast seda vahistada, sest keegi ei usu, et ta oleks olnud võimeline seda ausalt võitma. Kui politsei püüab talt peksuga kaasosaliste nimesid välja pressida, ilmub politseisse noor naisadvokaat, kes ta endaga kaasa viib. Naine lubab Rami esindada ja aidata, kui noormees suudab seletada, kuidas ta vastuseid teadis. Ja nii algabki Rami pikk jutustus.

Autor on valinud oma romaanile leidliku raami, sest Rami jutustuse käigus veenduvad lugejad, et mängu võiduks vajalikud teadmisekillud on Ram saanud oma elu juhtumustest. Ja neid juhtumusi on mahtunud tema noorde ellu ohtralt. Mitu korda on ta kaotanud lähedaseks saanud inimesed, ta on olnud tunnistajaks mõrvadele, enesetappudele, näinud laste väärkasutamist ja sandistamist, kogenud erakordset inimlikku närusust, aga ka ohvrimeelsust, üllust ja headust.

Rami elu võiks anda ainet mitmeks romaaniks ning autor loob selle põhjal värvika pildi tänapäeva Indiast ja selle kontrastidest. Katoliku preestri juures kasvanud Ram saab preestrilt ka esimest õpetust ja just see annab talle vastuse teoloogiat puudutavale küsimusele, edasist haridust jagab aga elu. Piinlik kokkupuude kuulsa Bollywoodi filmitähega võimaldab teada õiget vastust filmikunsti puudutavale küsimusele ning nõnda, sammhaaval selgubki kõigi teiste, esmapilgul üllatavate teadmiste tagapõhi.

Elu viib naiivsevõitu Rami kokku terve tegelaste galeriiga ja paratamatult ei tule ka tema sellest elust välja ainult teadmisi kogudes. Ta mõjutab nii mõnegi inimese saatust, jäädes siiski põhiliselt heaks, abivalmiks ja ohvrimeelseks inimeseks. Lõpuks selgub ka, miks noor advokaat Ramile appi oli rutanud ja kus nende teed varem olid ristunud.

Krista Kaer
Varraku peatoimetaja

Eesti kodu on inimesed

Annika Koppel
ajakirjanik, raamatu toimetaja

Ivi-Els Schneideri "Eesti kodu" on ennekõike praktiline käsiraamat oma kodu rajajale. Üle kolmekümne aasta sisearhitektina tegutsenud autor teab hästi kõiki probleeme, mis kodu kujundamisel võivad ette tulla.

Ehitusbuum on viimaste aastate märksõna ja sellega seoses räägitakse palju nii arhitektuurist kui ka sisearhitektuurist. Ajakirjanduses jagatakse õpetussõnu, kuidas muuta sisekujundust seinu üle värvides ja tekstiile vahetades ning tutvustatakse uusi sisustustrende. See pole paha, kuid tegelikult vajame rohkem teadmisi. Kuidas luua terviklikult läbimõeldud kodukujundust, millest lähtuda, kuidas kulukaid eksimusi vältida – nende teadmiste hankimine osutub palju keerukamaks.

Sisekujundusalaseid käsiraamatuid on meil ju varemgi ilmunud, aga need kõik on võõralt maalt ja võõrast keelest. "Eesti kodu" on väärtus ka meie kultuuripildis, sest tegemist on esimese laiale lugejaskonnale mõeldud eesti autori sisekujundusalase käsiraamatuga taasiseseisvumisajal.

Reegleid tasub teada

"Eesti kodu" ei sisalda konkreetseid retsepte ega stiilipuhta interjööri kirjeldusi, vaid selgitab mängureegleid sisearhitektuuris, mida on vaja teada igaühel, kes oma kodu loomisega tegeleb. Kuni asi puutub üksnes diivanipatjadesse ja tapeedi värvi, ei olegi probleem kuigi suur. Aga kui selgub, et pistikupesi ei piisa ja valamu ei sobi sinna, kus paikneb kanalisatsioonitoru, ongi mure käes. Kujundus põhineb ruumiprogrammil, kus elamispind on organiseeritud hästi toimivateks tsoonideks. Kel teadmised ja oskused puuduvad, see neid probleeme edukalt ei lahenda.

Raamatus on kõik etapid esitatud omavahelises seoses, üks tuleneb loogiliselt teisest ja lõpuks paigutub kodu kui tervik Eestimaale, meie geograafilisse ja kultuurilisse ruumi. Ka arhitektuuri ja sisearhitektuuri seos ei jää rõhutamata. Pilguheit sisukorrale näitab, et kõneks ei tule üksnes sisekujunduse erilõigud, vaid vaade teemale on tunduvalt avaram.

Esmalt tutvustab autor valikuvõimalusi, mis uue kodu rajajatel avanevad ning annab soovitusi, mida alguses töid kavandades arvesse võtta. Läbi käiakse sisekujunduse kondikava ruumide kaupa ning antakse ülevaade materjalidest. Eraldi peatükk räägib nn rasketest teemadest sisekujunduses, milleks on kaminad, küttekolded, trepid ja valgustus. Kui need probleemid on lahendatud, võib nautida sisustamist ja meeleolu loomist. Ja veel tuletatakse meelde, et kodukujundus ei lõpe ega alga esikutrepil – ka see, kuidas mööduja näeb meie kodu väljastpoolt, on osa kodukujundusest.

Elame Eestimaal

Ehkki elame erinevates kohtades ja meie võimalused on erinevad, võrsume kõik ühelt pinnalt – meid seovad traditsioonid, mille üle võime uhkust tunda ja mis meie elu rikastavad. Maakodude peatükk räägib sellest ehk kõige rohkem, sest eestlased on ikka elanud loodusega kooskõlas. Erialaste peatükkide vahele on autor põiminud aastaaegade vaheldumise ja koduste traditsiooniliste pühade meeleolusid. See tekitab raamatus aastaaegade rütmi ning paigutab kirjutatu geograafilisse ja kultuurilisse konteksti. Siit võrsub seos eestlaste ehitus- ja kodukultuuriga, ja ehkki kaupmehed toovad maale palju väljamaist uut ja ahvatlevat, ei pruugi kõik meile siiski sobida.

Punane köök. Kujundus Tarmo Piirmets. *Foto Kalle Veesaar*

Pühad on aasta ilusaimad sündmused, eriti kui neid meeldejäävalt tähistada ja sõpru külla kutsuda. Ivi-Els Schneider ütleb, et kui sõpru külla kutsute, siis näidake, et nad on tõepoolest oodatud, ja nähke peo ettevalmistamisega pisut vaeva. Kui külalised peoperenaise või -mehe valvsa pilgu all kogu aeg peavad kartma, et võivad midagi ära rikkuda, siis ei saa sisekujundust kuidagi õnnestunuks lugeda.

Oleme kõik käinud kodudes, kus tunneme end suurepäraselt, aga ka sellistes, kus on küll kõik olemas, kuid tahaks võimalikult kiiresti lahkuda. Lihtsad ja teada tõsiasjad vajavad ülekordamist ja vahest aitab see mõista, et pole vaja oma kodust teha asjade ladu, muuseumi ega väljanäitust. Kodu on elamiseks.

Missioon sunnib sulge haarama

"Eesti kodu" räägib eesti kodu arengust – mida saime päranduseks nõukogude ajast, mida varasemast vanast ja väärtuslikust tasub säilitada ja kuidas orienteeruda tohutus materjalide ja sisustuskaupade valikus, et teha just endale sobivaid valikuid.

Sisearhitekt Eero Jürgenson peab Ivi-Els Schneiderit eriala suhtes omal moel põlvkondade ühendajaks: "Tema õpetajateks on olnud veel eestiaegsed sirge rühiga härrasmehed Edgar Johann Kuusik ja Edgar Velbri, aga ka hilisemad hinnatud õpetajad Väino Tamm, Vello Asi ja Leila Pärtelpoeg. Selles mõttes kannab Ivi-Els Schneider põlvkondadevahelist sidet, esindades mingil määral sõjaeelset konservatiivsust. Aga ta on osanud endaks jääda ja kohaneda ka uutes tingimustes, pannud end maksma ja teeb tänaseni nooruslikku ja elurõõmsat sisekujundust. Ivi mõtleb laiemalt, ta võtab asju südamega ja peab oma erialast sügavalt lugu."

Nagu autor eessõnas tunnistab, ei meeldigi talle kirjutamine tegelikult, aga ta teeb seda missioonitundest. Kuid tuleb tunnistada, et kirjutamine tuleb tal hästi välja. Ta on veendunud, et inimene, kes mõistab oma kodus arhitektuuriprobleeme lahata, oskab paremini hinnata kogu arhitektuurset keskkonda nii töökohal kui linnapildis tervikuna. Kui neid inimesi on järjest rohkem, muutub elukeskkond kõikjal meie ümber paremaks.

Eesti kodu
Ivi-Els Schneider
240 lk
kõva köide

ilmunud

Viiv. Meenutusi eluteest, loomingust ja loojatest

Viive Ernesaks
256 lk, kõva köide

Viive Ernesaks on töötanud mitmes Eesti teatris: Estonias, Noorsooteatris, Draamateatris, olnud õppejõud konservatooriumis ja teinud palju muusikalisi kujundusi teatrietendustele ja filmidele. Ise arvab ta oma mälestusteraamatus, et kõige õnnestunum muusikaline kujundus on see, mida keegi tähelegi ei pane ning mis toetab lavastaja mõtet täiesti märkamatult. Viive Ernesaks vaatab tagasi käidud teele ja tegemistele ning paljudele näitlejatele, lauljatele, lavastajatele, tantsijatele ning kultuuriinimestele, kellega elu on teda kokku viinud.

2005. aastal linti räägitud mälestusi ärgitas jagama Ago Endrik Kerge, kes esitas ka "kaadritagused" küsimused, jutustatu kirjutas üles Terje Põder.

Kuus päeva. Andreas Sunepoja päevaraamat ja pihtimused

Bernard Kangro
224 lk, kõva köide

"Kuus päeva" on tuntud väliseesti kirjaniku Bernard Kangro (1910–1994) 1980. aastal Lundis ilmunud ajalooline romaan, mis viib lugeja ajas tagasi 12. sajandi lõppu ja 13. sajandi algusesse. Romaan on esitatud kuulsa Lundi peapiiskopi Andreas Suneseni pihtimusena, mis on kirja pandud 1222.–1223. aastal Ivösjö järvesaarel. Matkides õnnestunult keskaegset kirjastiili, pakub Kangro suurepärase sissejuhatuse kõrgkeskaja Euroopa vaimuilma ning vaatleb huvitava nurga alt taanlaste 1219. aasta sõjakäiku Eestisse.

"Kuus päeva" on esimene köide lõpetamata jäänud romaanitriloogiast, millest jõudis ilmuda veel teine osa "Seitsmes päev" (1984, kordustrükk 1991). Kuigi kõik triloogia osad olid mõeldud iseseisvatena, läbib kahte ilmunud romaani ühine teema Jumala, inimese ja maailma liitmisest üheks tervikuks.

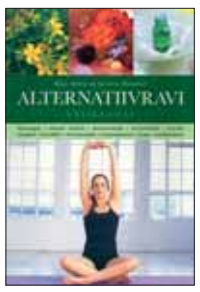

Alternatiivravi käsiraamat

Raje Airey ja Jessica Houdret
Inglise keelest tõlkinud Krista Suits
640 lk, kõva köide

See alternatiivseid tervendusvõimalusi tutvustav raamat õpetab teid parandama tervist ja heaolu looduslike vahendite abil. Soovite tugevdada vastupidavust, parandada und, leevendada depressiooni või vabaneda külmetushaigusest – selle hõlpsasti kasutatava käsiraamatu abil saate olla oma elu peremees ka arstirohtude abita.

Ravimtaimedest saab valmistada salve, kreeme ja tinktuure; immuunsüsteemi võimaldavad tugevdada puuviljamahlad ja õieteed. Kõigele lisaks saate tugevdada tervist ning anda oma igapäevaelule eesmärgi *ayurveda*, jooga, massaaži, reiki ja refleksoloogia holistlike võtete abil.

Enam kui 2000 värvilise pildiga illustreeritud ning inspireerivatest ideedest pakatav käsiraamat võimaldab teil hoida tervist looduslike vahendite abil.

Väike poiss ja viikingivarandus

Ruudi

Aare Toikka ja Aarne Mägi
173 lk
kõva köide

"Ruudi" peategelane on väike poiss, kes elab oma konstaablist emaga Saaremaal Rannakülas. Ta on üsna tavaline eesti poiss, suurema osa ajast peab ta ise endale tegevust leidma, sest emal on palju tööd.

Viikingivillas elanud ja nüüdseks surnud vana Orm rääkis aga Ruudile viikingitest, nende sõjaretkedest ja sellest, et just poisi kodulahe põhja võib olla peidetud suur viikingite varandus. Oma isast ei tea Ruudi midagi ning ta pole tema kohta eriti ka emalt pärinud, kuid olukord muutub, kui laadapäeval on võimalik viikingilaevaga sõitma minna. See tähendab, et võimalik on see neil poistel, kellel on isa, sest üksi lapsi laeva ei lasta. Nii jääbki Ruudi kurvalt kaldale ja otsustab, et tal on vaja endale isa muretseda. Koos oma parima mängukaaslase, kohaliku poepidaja tütre Vikiga mõtleb ta välja plaani korraldada papakonkurss, mille võitja saab endale Ruudi ja tema ema.

Ootamatult hakkavad aga hargnema hoopis põnevad sündmused. Otsides Viikingivillast viiteid varanduse asukoha kohta, leiab Ruudi vana mündi, mis äratab huvi kohalikes vanavaraga äritsejates. Viikingivillasse kolib uus asukas ja see muudab varanduse otsimise keerulisemaks. Kuidas siis ikkagi leida viikingivarandus ja saada endale isa?

Tegemist on toreda ja südamliku looga, mille tegelased on igati usutavad ja värvikad. Neile on kerge kaasa elada ja isegi raamatu "pahad" on pigem naljakavõitu kui tõeliselt ohtlikud. Küsimused, millele raamatu lapstegelased vastama peavad, pole aga sugugi tühised – nad peavad aru saama, mis on elus väärtuslik ja mis mitte, mida tähendavad pisireetmised ja kas on kerge ausaks jääda, samuti seda, mida tähendab tõeline sõprus ja andestamine.

Eesti lastekirjandusse on lisandunud üks tore raamat, mis käib sedapuhku käsikäes filmiga, kuid õnneks on mõlemad ka eraldi võetuna tutvumist väärt.

Krista Kaer
Varraku peatoimetaja

ilmunud

Puud ja põõsad aias

Inger Palmstierna
240 lk
kõva köide

See raamat aitab valida aeda erinevaid kauneid okas- ja lehtpuid ning -põõsaid. Sissejuhatus selgitab, kuidas aia põhielemente planeerida ja istutada, ladinakeelsete nimede järjekorras koostatud kataloogiosa kirjeldab sorte, nende eripära, vastupidavust ja kasvunõudeid.

Toimetaja Riina Tammsaart konsulteerisid taimenimetuste eestindamisel Urmas Laansoo ja kasvutingimuste eestistamisel Anu Kaur Tallinna Botaanikaaiast.

Selle, just põhjamaisesse kliimasse sobiva taimevalikuga raamatu abil saab aias mitmesuguseid ruume ja pindu planeerida. Kirjeldused aitavad määrata taime potentsiaalset kõrgust ja laiust, et mitte üle istutada, aga ka mitte mõttetuid auke jätta. Samuti on võimalik üht tüüpi valgustingimusi ja kasvumulda vajavaid taimi oskuslikult grupeerida, mis tagab ka selle, et taimed peaaegu iseseisvalt kaunilt kasvavad ning minimaalset hooldust nõuavad.

Kaunid kõrrelised

Susanna Widlundh
96 lk
kõva köide

Kõrrelised on jälle moodi minemas. Need on uued, põnevad ja dekoratiivsed kaunistused, mida tasub katsetada. Erinevates kõrgustes ja värvitoonides puhmad võimaldavad nii õitel särada kui erilisi kooslusi moodustada. Härmatises kõrrelised on kaunis talvine vaatepilt, kui meie aeda miski muu eriti ilmestama ei kipu.

Loodetavasti hakkavad aiakeskused ka üha enam sorte ja liike pakkuma, sest nii niisketesse kraavipeenraisse kui suvel kõrbema kippuvale päikselisele platsile ei ole praegu veel väga palju valida. Küll võivad hakkajamad aednikud suurepäraseid taimi ise seemnetest kasvatada.

Aia planeerimine

Raja oma paradiis
Anders R. Dagsberg
Bertil K. Johanson
144 lk
kõva köide

Rootsi maastikuarhitekti ja -insenerina töötav autor õpetab planeerima õdusat, praktilist ja ökoloogiliselt hästi toimivat aeda. Alul raskena näiv töö on võimalik siiski rõõmsalt lõpule viia. Autor õpetab erinevaid aia osi planeerima ja pinnast muutma vastavalt vajadustele ja võimalustele. Raamatu kasutajale on hindamatuks abiks suurepärased fotod erinevatest aedadest ja fantaasiat ergutavad joonised.

Just praegu on mõistlik suuremad muudatused oma aias läbi mõelda ja paberil parimad lahendused leida. Seejärel võib aprillis-mais istikute ja taimedega tegelema hakata.

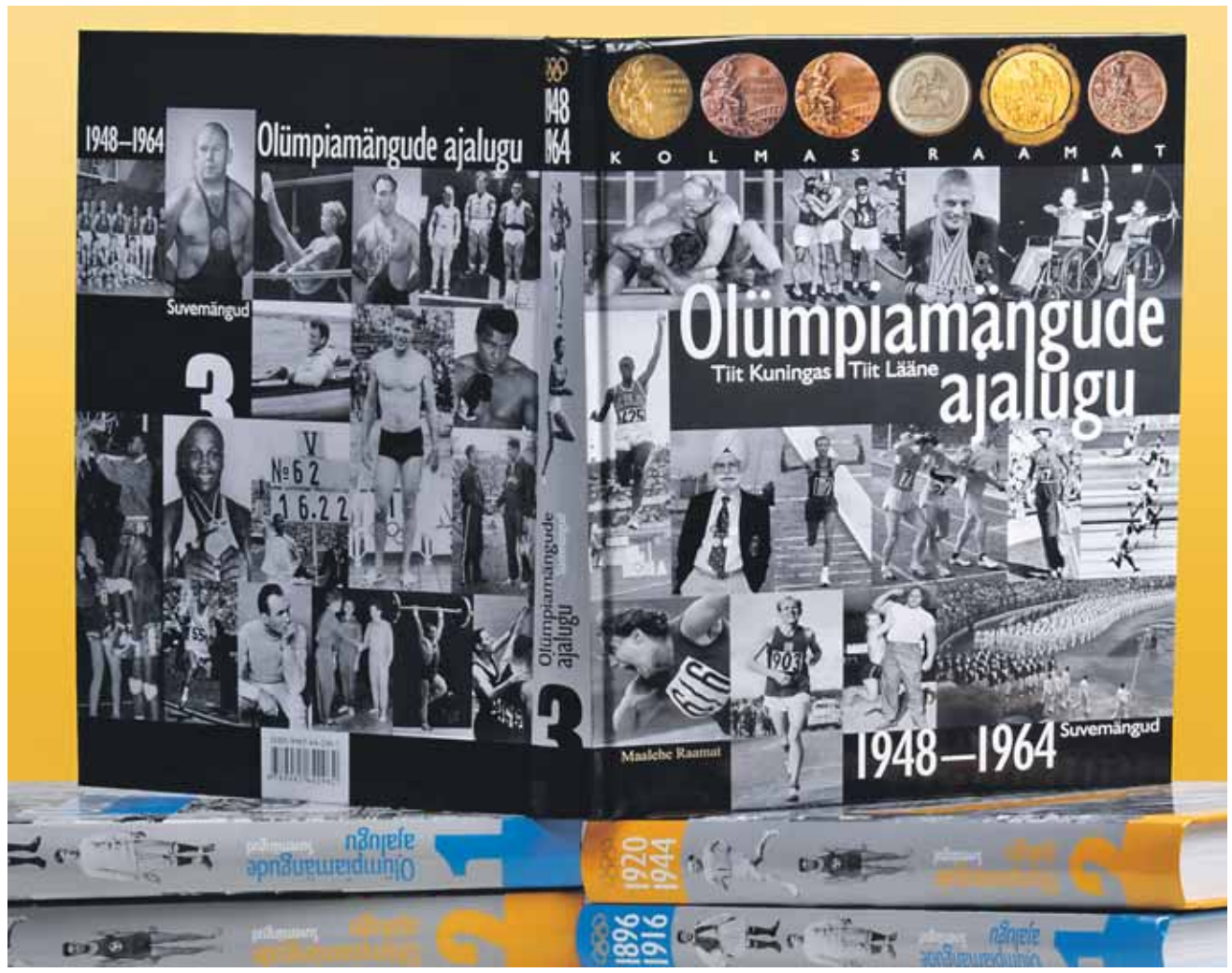

Olümpia paheline võlu

Vaapo Vaher

Käsi südamele – seesugust raamatutegu nagu Kuninga-Lääne "Olümpiamängude ajalugu" pole eesti spordikirjanduses varem nähtud ega tehtud. Ei mastaabilt, kvaliteedilt ega köitvuselt. Koguteose kolmas raamat valmis just Torino olümpiamängudeks.

Raamatud ei kätke üksnes nostalgilist pildimerd ega otsatut statistilist kribu-krabu. Autorid annavad ka emotsionaalse taustakirjelduse käsitletavast ajastust, ajaloost, üldpoliitilisest seisust maamunal, üksiksportlaste eludramaatikast, naljakast ja nukrast, rõõmsast ja pateetilisest. Olümpiamängude lugu pole ainuüksi spetsiifiline spordiheitluste rivi, selles kajastub ehedalt ka inimkonna õnn ja traagika, rahvuste ja riikide hukatus ja taassünd. Ja kes võiks fataalseid ajaloovõnkeid paremini tajuda kui meie, eestlased. Iga me nüüdses olümpiavõidus on peidus veel üks varjatud triumf, millest inglasel või jänkil pole aimugi. See on täitunud unelm taasvõistelda rahvuslipu all.

Politiseeritud sport

Kuninga ja Lääne raamatuseeria kolmas köide käsitleb aastavahemikku 1948–1964. See oli aeg, mil maailm väljus lootusrikkalt kurnavast sõjast, rõõmustas, kosus ja rikastus. Ja sattus uutesse teravalt ideoloogilistesse vastuoludesse. Külm sõda politiseeris spordi, igal medalil oli kohemaid küljes ka ilmavaateline propaganda. Eestlased kaotasid aga üldse õiguse rahvusspordile, olime iseseisvuseta osake impeeriumist, nimeta niidike verevas lipukangas.

Raamat kõneleb avameelselt rahvusvaheliste olümpiajuhtide laveerivast, sigatsevast käitumisest baltlaste ja teiste okupeeritud rahvaste suhtes. Ehkki Nõukogude koonduslaagreis piinles huku piiril tuhandeid spordikuulsusi ja -tegelasi, näiteks ka Eesti Olümpiakomitee esimees Johan Laidoner, ja hulk spordiga seotuid lasti lihtsalt maha, kutsuti stalinistlik NSVL lipitsevalt osalema olümpiamängudel, "sõpruse- ja rahuvõistlustel". Eestisse jäänud atleetidel polnud valikut, neist sai nõukoguliku spordipropaganda element. Pagulaseestlased pidid valima elukohamaa passi ja lipu. Helsingi mängude peakorraldaja Erik von Frencell teatas aga silmakirjalikult: "Olümpiamängud on avatud tervele maailmale ja ühtegi maad ega rahvast ei diskrimineerita."

Olümpiaraamatu kolmandasse köitesse on paigutatud ulatuslik ja põnev peatükk "Nõukogude Liidu olümpiadebüüt", milles esmakordselt jõuab eesti keelde hulk episoode, fakte, dokumente, tsitaate, situatsioone nõukaspordi tagamaadest ja foonidest, ROKi hirmudest ja variserlikkusest, anekdootlikest seikadest, sulilikest võltsingutest, sovetlikest veidrustest, varjatud professionalismist. Ent samas tuleb tunnistada – nõukogude sport tungis Helsingis võimsalt ja võimukalt maailmaareenile. USA sai võrdväärse partneri. Nii nagu Ameerika sporti imbus aina enam mustanahalisi, nii toitus nõukasport okupeeritud rahvustest. Helsingis hõbemedali võitnud NSVLi korvpallikoondises mängis mõne venelasega kõrvu neli leedukat, kolm eestlast, kaks grusiini ja üks lätlane.

Soomlaste kodus peetud ja soomlastele nii edukad olümpiamängud sigitasid eestlase hinges kibedust ja kiivust, meie mällu oli söövitatud mälestus minevikust, olime ju kuusteist aastat tagasi, oma viimastelt mängudelt Berliinis Eesti lipu all toonud koju seitse medalit. Ent norutama ei jäädud, ehkki punariigi koondisesse polnud hõlbus pääseda, tõkkeid seati obje- ja subjektiivseid, asusid eesti sportlased end ka nendes tingimustes realiseerima.

Maailmasport aga üha karmistus. Olümpia-aated varisesid üksteise järel. Mänge asusid räsima poliitilised boikotid. Juba Melbourne'i olümpiast loobuti ohtralt. Holland ja Šveits protesteerisid boikoteerimisega NSVLi verise vägivalla vastu Ungaris, Hiina eiras mänge Taiwani asjus, Hispaania väitis, et rahvaste enesemääramisõigusi on rikutud jne. Ehkki boikotid midagi siinilmas ei muutnud, sai spordist nüüd juba poliitika varjamatu atribuut. Selles sfääris aga on iga vahend hüva. Võit tähendas kõike, tühipaljas osavõtt jäi tobude lõbuks. Sporti immutati tasahilju, kuid teadlikult esimesi dopinguaineid. Au ja aususe sisu hägustus.

Propagandistlik kasu

Ent olümpiamängude populaarsus maailmas ei kahanenud. Vastupidi. Mängude haare ja meisterlikkus keris üles peadpööritavaid tuure. Kasutusele võeti uudseid stiile ja meetodeid. Olümpiamängudest said hiigelpidustused, kuhu maeti muinasjutulisi summasid. Ent sellele rahamatmisele pretendeeriti hasartselt. Tulu tuli protsentidega tagasi. Iseäranis propagandistlik kasu.

Kõigest sellest revolutsioonilisest ja tagurlikust, massilisest ja intiimsest kõneleb sugereerivalt Kuninga-Lääne ühistöö. Need albumiformaadis soliidsed köited on lugemisväärt kraam.

Olümpiamängude ajalugu

I osa
Suvemängud 1896–1916
384 lk, kõva köide

II osa
Suvemängud 1920–1944
488 lk, kõva köide

III osa
Suvemängud 1948–1964
454 lk, kõva köide

ilmunud

Lihtne aiatööraamat

Susan Berry
Tõlkinud Jaan Mettik ja Anu Kaur, TBA
432 lk
lakaga kaaned

Aed võib olla maheroheline oaas, lilleline meeletus, vabaõhusöögituba, metsiku looduse pelgupaik, värskete aedviljade allikas ja mida kõike veel! Algajale tundub tihtipeale iga aiaraamat nii põhjalik ja nõudlik, et juba eos arvatakse selle kõigega mitte toime tulevat.

See raamat on täis lihtsaid selgitusi ja ei lasku liiga peensustesse.

Autor jagab tarkusi, kuidas aeda aasta läbi kaunina hoida – aiakujunduse põhimõtted, taimede paljundamine ja kasvatamine, näpunäiteid köögiviljaaia ja konteinertaimede hooldamiseks, lõikamis- ja pügamistööd, muru korrashoid jpm.

Töövõtteid aitavad lahti seletada suurepärased fotod ja joonised, nõuanded on loogilises ajalises järjestuses. Anu Kauri tõlgitud ja meie oludele kohandatud taimekirjelduste peatükk aitab valida erinevatesse tingimustesse sobivaid taimi.

Suurepärane raamat eriti neile, kes just sel kevadel esimesi seemnepakke, mugulaid ja istikuid ostma tõttavad ning otsustavad tasahilju aednikuametiga katsetada.

Suvelilled

Lena Månsson
Bertil K. Johansoni fotod
Tõlkinud Maie Vihuri
173 lk
kõva köide

Juba ülemöödunud aastal tundus meie toimetajatele, et petuuniad on muutunud paariateks. Tegelikult on ju olemas ääretu hulk väga erinevat värvi vahvaid lõhnavaid või omapärase õiekujuga suurepäraseid lilli, mis meil ühe suve väga hästi vastu peavad.

Mis võiks olla lihtsam ja põnevam, kui üheaastaste õitsejate abil igal aastal kogu aed või rõdukastid või mõned vahvad segaistutusega potid terrassil ümber kujundada. Mis mullu oli valge nurk, olgu tänavu lõõskav punane… Igatahes võimaldavad just need lilled fantaasial lennata lasta.

Samuti pole käepärasemat täidet karmi talve tehtud aukudesse püsililleepeenral.

Õnneks leidsime uute vahvate sortide tutvustuse just rootslaste raamatust ning soovime oma lusti ja rõõmu teistegagi jagada.

Sissejuhatavas osas räägitakse taimede sobitamisest ja kasvunõuetest, raamatu teine pool tutvustab suurt hulka sorte. Loomulikult pole see nimekiri täielik, seemnekataloogid ja taimekasvatajate pakutav muutub ja areneb pidevalt. Igal juhul leiate siit ka vanu lemmikuid uute põnevatega kõrvu.

Käes on aeg seemnete ja pistikute peale mõelda!

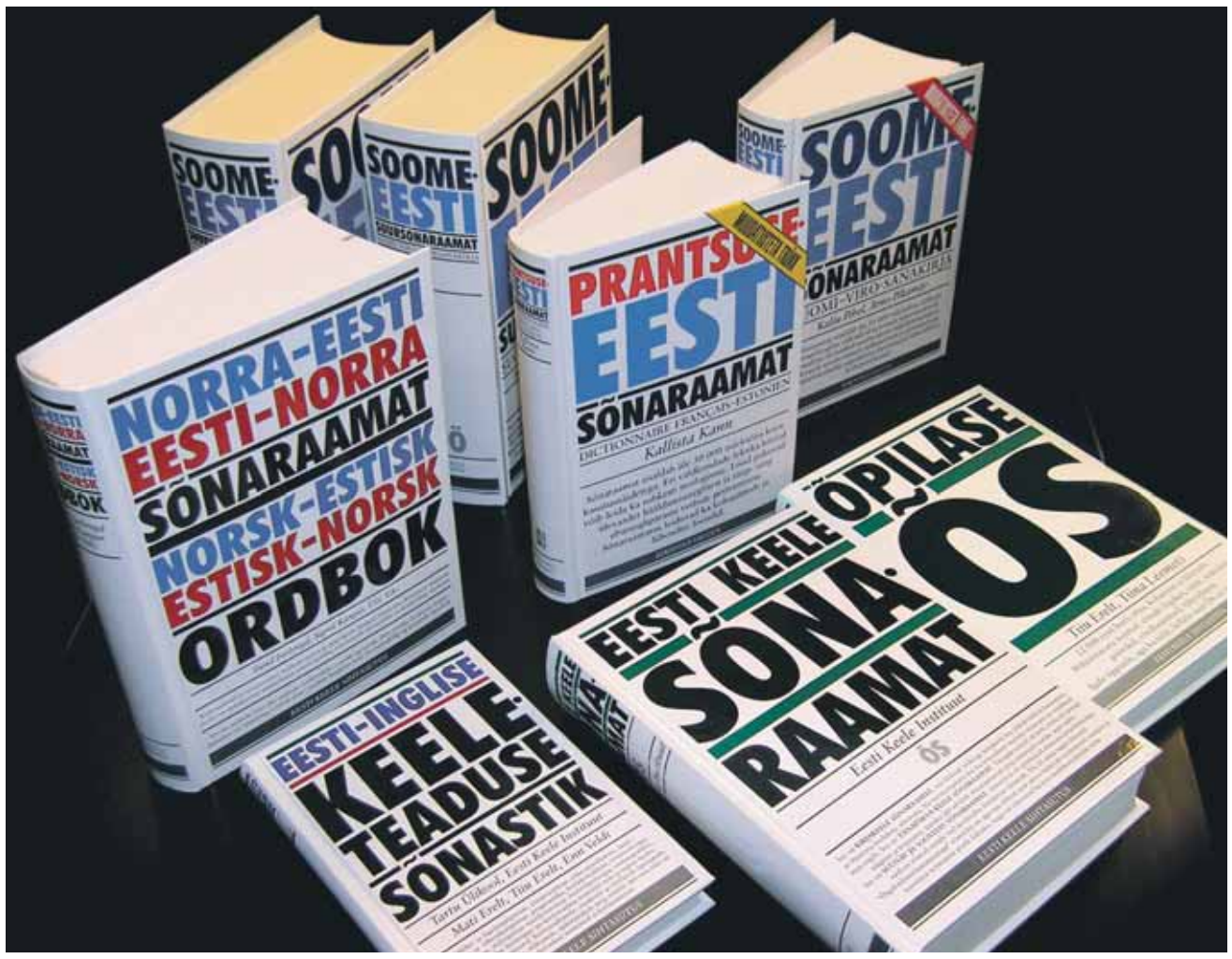

Sõnaraamatust, autost ja õhtutualetist

Margit Langemets
EKI sõnaraamatute sektori juhataja

Võib vist päris julgelt öelda, et sõnaraamat on maailma kultuuriloos pea sama vana nähtus kui kiri, mida on tuntud viimased 5000 aastat. Uued vahendid sünnitavad alati vilkalt uusi tarbeid: kui hakati jäädvustama inimkeelt, tekkis varsti vajadus eraldi kirja panna keele vähemaid üksusi, sõnu.

Sõnaraamatu ajalugu

Ei ole täpselt teada, kus koostati maailma esimene sõnaraamat, aga Andrus Saareste mainib oma "Eesti keele mõistelise sõnaraamatu" eessõnas hiina, india, sumeri ja akadi sõnastikke, mis pärit III ja II aastatuhandest eKr, edasi egiptuse, araabia ning kreeka ja ladina sõnaraamatuid, mis kõik – nagu tema omagi – on üles ehitatud sisust, mitte tähtede järjekorrast lähtudes. See tähendab, et sõnaraamat kirjeldas eelkõige pilti inimesest endast teda ümbritseva maailma sees.

Õige pea tekkis tarvidus sõnu kergemini kätte leida, mis aitas kanda kinnitada seni levinuimal, tähestiku järgi korrastatud sõnaraamatul.

Enne kindla järjestuse saavutamist on paljudes keeltes olnud ajajärk, mil on piisanud sõnade koondamisest ainult algustähe järgi, st et tähe sees olid sõnad veel meie mõistes segiläbi.

Läänemaailma keelte esimesed sõnaraamatud on kakskeelsed sõnastikud ning ajaloos on need tavaliselt ikka kuidagi seotud võistlusega (*resp.* sõjaga) eri keelte ja kultuuride vahel: tulnukad lihtsalt ei jõua teistmoodi sihile kui peavad kohalolijatele oma keelt õpetama, ja vastupidi: nad ise ei mõista kohalikke, kui nad nonde keelega tutvuda ei püüa. Kristluse levikut saatis muuhulgas ka sõnaraamatukultuur: nõnda on eesti keele vanimad sõnaraamatud saksa pastorite koostatud, kusjuures enne ikka saksa-eesti, alles siis eesti-saksa.

Korraihaluse ajad sünnitavad vajaduse teist tüüpi, akadeemiliste ükskeelsete emakeele sõnaraamatute järele. Nende abil püütakse oma keel puutumatu ja puhas hoida, vaikitakse maha sõnad, mida ei aktsepteerita, aga ka valitsetakse ja kontrollitakse oma alamate keelekasutust.

Mida totalitaarsem aeg, seda jäigem sõnaraamatunorm, olgu siis režiimi poolt või vastu.

Keeleline vastupanu totalitarismile

Meile tuntud eesti keele õigekeelsussõnaraamatute traditsioon sündis Eesti riigi algusajal ilusa mõttega kinnistada eesti keele arenguks vajalik keelekuju. Hilisemad, võõrvõimuaegsed ÕS-id kujutasid endast keelelist vastupanu totalitarismile, seda omakorda üsna sunduslikus vormis.

Viimati ilmunud õigekeelsussõnaraamat ÕS 1999 (3. trükk 2002), millele sel aastal järgneb ümbertöötatud ÕS 2006, on omakuvandis kirjakeele suunav ja soovitav sõnaraamat, mis vaba keelekasutust ei ahista.

Samas näeme ikka ja jälle, kui raske on demokraatiat kanda: nii riik kui ka rahvas põrkuvad elujuhtumitega, mil nad igatseksid "midagi, kus oleks üheselt kirjas, kuidas õige või vale on".

Rahuldamata jääb selliste sõnaraamatute puhul kirg teose järele, kus sees oleksid kõik sõnad, mis keeles olemas.

Natuke leevendab seda häda iga kultuurrahvast kaunistav emakeele seletav sõnaraamat – nagu meie kollaste vihikutega "Eesti kirjakeele seletussõnaraamat" –, aga ainult natuke: uusi sõnu ja tähendusi tuleb elavasse keelde nii hoogsa voona, et pole iial mõeldav neid lõplikult sõnaraamatukaante vahele kängitseda.

Mitu sõnaraamatute kirjastajat ühe katuse all

Kui sõnaraamatuid saab juba paras hulk, siis tekib, esimesena tavaliselt väljaandjal, vajadus ülejäänutest selgelt eristuda, mis inimesel omakorda aitab teoste paljuses orienteeruda. Kui heausksemad piirduvad reklaamiga, siis teadlikumad jälgivad kaubamärki, mida teavad tagavat teatava taseme.

Ühe ja sama katuse alla võib ka sõnaraamatute puhul mahtuda rohkem kirjastajaid kui üks.

Seni EKSA-ga seostunud valgete kaantega kvaliteetsarja täiendab nüüdsest kirjastus Valgus, kes on uuesti üllitanud "Prantsuse-eesti sõnaraamatu" ja "Soome-eesti sõnaraamatu" (mõlemad 4. trükk).

Samas valges kuues ilmub sel kevadel ka "Võõrsõnade leksikon", mille 7. trükki on lisatud 4000 uut märksõna.

Peale selle on äsja ilmunud mitu põhjalikku, värske materjaliga täiendatud tõlkesõnaraamatut: "Eesti-saksa sõnaraamat" ja "Ladina-eesti sõnaraamat", päris uus on mahukas "Rootsi-eesti sõnaraamat".

Ja lõpetuseks: paar aastat tagasi Inglismaal tehtud uuringust selgus, et sõnaraamat kuulub pere hädavajalike asjade hulka (mida 5% inimestest ei saa endale lubada), hõivates vajaduste reas auväärse koha enne autot, õhtutualetti, ajalehti ja Internetti.

Sõnaraamat nõuab täppistööd

Iga korraliku sõnaraamatu koostamine on aeganõudev täppistöö. Sõnaraamatute tegijate põhiprobleem on peale ajaga võidujooksmise vajadus iga pisematki üksikasja lõputult kontrollida. Kuna kõige ohtlikumad on meie väikeses kultuuriruumis ühest allikast (teatmeteosest) teise kanduvad vead, tulebki usaldusväärse sõnaraamatu tegemiseks aega võtta ja kasutada kontrollimiseks-võrdlemiseks võimalikult erinevaid allikaid. Et lõpuks valmiks raamat, mis kestaks aastakümneid.

Kirjastusel Valgus on praegu ettevalmistamisel mitu suurt ja põhjalikku sõnaraamatut. "Võõrsõnade leksikoni" seitsmes, täiendatud trükk ilmub aprilli algul. Märksõnaartiklis antakse võõrsõna etümoloogia, selgitus ja paljudel juhtudel ka sagedamini kasutatavad sõnaühendid. Rohkem kui 40 000 märksõna sisaldavat uustrükki on täiendatud ligi 4000 märksõnaga ning märksõnade etümoloogiat ja tähendust on täpsustatud uuemate allikate põhjal.

Lõpusirgel on suure "Saksa-eesti sõnaraamatu" täiendamine ja toimetamine. Uus sõnaraamat sisaldab umbes 90 000 märksõna ning sinna juurde kuuluvaid sagedamini esinevaid leksikaalseid ühendeid ja fraseoloogilisi väljendeid. Sõnaraamat hõlmab niihästi üldsõnavara eri tasandeid kui ka erialasõnavara. Esindatud on rohkesti sõnu ühiskonnaelu, poliitika, teaduse, tehnika, kunsti, majanduse, spordi jt aladelt; valikuliselt on sõnastikku võetud ka slängisõnu.

Paraku ei ole Dudeni kirjastus Saksamaal seni avaldanud oma lõplikke seisukohti saksa õigekirja reformi kohta, seega peame need ära ootama, et saaksime veel viimased parandused oma sõnaraamatu materjali sisse viia.

Pooleli on "Eesti-prantsuse sõnaraamatu" täiendamine. Uude väljaandesse lisame sõnu, sõnatähendusi ja fraseoloogiat ligi 15 000 märksõna ulatuses ning laiendame eri valdkondade leksikat. Toimetamisel on ka suur "Eesti-rootsi sõnaraamat" koostöös Tartu ülikooli skandinavistika õppetooliga. Alustatud on soome-eesti ja eesti-soome sõnaraamatute kaasajastamist ja täiendamist.

Eva Kolli
kirjastuse Valgus peatoimetaja

ilmunud

Superajud

Üliandekatest geeniusteni
Robert Clarke
Tõlkinud Kai Lepp
165 lk, pehme köide
kirjastus Valgus

Inimese aju on kõige keerulisem nähtus, mille loodus on kunagi loonud. Koosnedes sajast miljardist rakust, on ta efektiivsem kui kõige võimsamgi arvuti. Kuid mitte kõigi inimeste aju ei funktsioneeri ühtemoodi. See raamat tutvustab põnevate lugude kaudu erakordse ajuga inimeste (Newtoni, Mozarti, Picasso, Darwini, Einsteini jt) osalt siiani mõistatuseks jäänud elu ja loomingut. Ehk saab lugedes selgemaks, mis peitub imelaste, "tarkade idiootide" ja autistide kummaliste oskuste-võimete taga, mis sünnitab geeniusi või annab leiutajatele nende kadestamisväärse mõttelennu ning kui tähtis on geneetiline pagas ja intelligentsus geeniuse kujunemisel.

Ma jutustan teile oma loo

Anne Tuuling, Iivi Lepik
448 lk, kõva köide
kirjastus Valgus

Tallinna Riikliku Konservatooriumi lavakunstikateedri teine lend lõpetas kooli 1965. aastal ning suunati tööle tollal loodud Noorsooteatrisse, praegusesse Linnateatrisse. Nüüd, mil kooli lõpetamisest on möödunud üle 40 aasta ja nad kõik on üle kuuekümne, oskavad nad ehk anda hinnangu oma koolile, teatrile ja kaasteelistele. Nelja aastakümne jooksul on saatus enamiku neist Noorsooteatrist kaugele kandnud, paljud lavalaudadelt hoopis lahkuma sundinud. Mõnedki on end kaotanud ja taas leidnud, mõned läinud igavikuteele... Nad jutustavad teile oma loo.

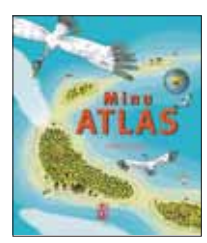

Minu atlas

Benoît Delalandre
Tõlkinud Eva Kolli
Larousse ja kirjastus Valgus
64 lk, kõva köide

Kui täiskasvanutel on palju abi vastilmunud suurest maailma atlasest, siis meie atlas on mõeldud neile, kes alles hiljuti lugemise selgeks saanud. Laps saab teada, kes on grisli, kes aborigeen, pügmee, toko, gautšo või mis on preeria, hieroglüüf, geiser, fjord, taiga, kuskuss, vulkaan jne.

Vahvate rõõmsavärviliste piltidega raamat tutvustab 6–10-aastastele lastele maailmajagude haaval kaugeid maid, nende eriilmelist loodust ning elanike kultuuri ja kombeid. Raamatus on iga maailmajao looduskaart ja riikide kaart ning lõpulehekülgedel kõigi maailma riikide lipud. Raamatuga on kaasas ka suur poster maailmakaardiga, mille veeristel on ära toodud huvitavaid fakte maailma looduse kohta: milline on maailma kõige kõrgem mäetipp, kõige pikem jõgi, kõige suurem kõrb, kõige sügavam järv jne.

"Minu atlas" on vajalik õppevahend kõigile õpihimulistele lastele.

ilmunud

Vesta-Linne ja hirmus emme

Tove Appelgren, Salla Savolainen
Tõlkinud Tõnis Arnover
34 lk, kõva köide neljavärvitrükk

See on esimene raamat sarjast "Vesta-Linne lood". Vesta-Linne on väike tüdruk, kes armastab oma ema, ja ema armastab teda. Toreda päeva plaan pannakse hommikul paika, aga siis hakkab järsku kõik viltu kiskuma... Keegi ju ei suuda olla kogu aeg hea laps. Vesta-Linne aimab, et kohe hakkab midagi juhtuma. Kohe saab ema väga vihaseks. Oleks vist targem... Ja ongi tühjast tüli käes. Kuid lõpuks tuleb ikkagi leppimine ja teineteisemõistmine.

See on lugu õige väikesele raamatusõbrale, kes ka siis, kui ise lugeda veel ei oskagi, elab Vesta-Linne maailma sisse detailirohkete ja lastepäraste illustratsioonide kaudu. Raamatu teeb haaravaks Vesta-Linne tundeküllane ja muidugi ootamatusi täis maailm, milles iga laps end eksimatult ja koduselt tunneb ning mille autor lugejale nii tõepäraselt edasi annab.

Vesta-Linne, kohe voodisse!

Tove Appelgren
Salla Savolainen
Tõlkinud Tõnis Arnover
34 lk, kõva köide neljavärvitrükk

"Vesta-Linne, kohe voodisse!" on teine raamat sarjast "Vesta-Linne lood". Meile juba tuttavaks saanud tüdrukutirtsul on suur mure. Ta ei saa enam öösiti hästi magada. Igal ööl näeb Vesta-Linne unes kaevu, mis on nende maakodus. Ta näeb unes, kuidas kaevukaas tasakesi tõuseb ja seal elav kaevunõid... Vesta-Linne püüab küll endale öelda, et kaevunõida ei ole üldse olemas, aga see ei aita.

Ühel ööl, kui hirm paisub nii suureks, et enam kuidagi oma voodis olla ei saa, poeb Vesta-Linne ema juurde magama. Aga hommikul on ema väsinud ja halvas tujus. Vesta-Linne peab ikka oma voodis magama. Seda, mis edasi juhtub ja kuidas Vesta-Linne oma hirmust jagu saab, lugege raamatust.

TEA TOP
lastekirjandus läbi aegade

1. **Kukeaabits**
   Gita Andersone, Anne Uusen
2. **Pika-päka täherida**
   Ülle Reemet
3. **Mõmmi lugemik**
   Heljo Mänd

Tere tulemast, Vesta-Linne!

Riina Lõhmus

Vesta-Linne lugude autor Tove Appelgren elab Helsingis, juhatab teatrit, kirjutab lasteraamatuid ja näidendeid, mida ta ise ka lavastab. Kümme aastat tagasi võitis tema kuuldemäng BBC parima noore autori preemia, viis aastat tagasi alustatud raamatusari vahvast väikesest tüdrukust Vesta-Linnest on aga vallutanud lugejate südamed Põhjamaades ja Saksamaal. Nüüd astub ta esmakordselt ka eesti lugeja ette.

Kirjanik ja teatrijuht Tove Appelgren ootab kannatamatusega maikuuks kavandatud külaskäiku Eestisse. Ta loodab, et selleks ajaks on Vesta-Linne juba paljudes eesti kodudes heaks sõbraks saanud ja tore on lugejatega mõtteid vahetada.

Tove Appelgren, mis tüdruk see kuulusVesta-Linne õieti on?
Vesta-Linne on üks väga tänapäevane, ehk koguni euroopa tüdruk, kellel on igati õigus oma tujusid ja tundeid näidata ja keda võetakse sama tõsiselt kui iga täiskasvanutki. Ta on kergesti haavuv ja otsekohene, üsna kange iseloomuga, ja kuigi ema on tütrekese üle väga uhke, tunneb ta aeg-ajalt, kuidas juuksed lapse pärast peas halliks lähevad. Vahel sulgub Vesta-Linne endasse ega lase aimata, mis tema hinges toimub. Ta tahab olla suur tüdruk, emme suur tüdruk, aga ta on ometi laps mis laps ja tal on õigus olla lapsik.

Vesta-Linne suhted emaga on puhuti õige pingelised. Kui palju on nendes lugudes teie enda pere eeskuju?
Esimeses raamatus "Vesta-Linne ja hirmus emme" on tõesti kujutatud minu peret. Raamatu-emmel on kaks suuremat last, pisitütar ning peagi veel üks beebi tulemas. Ja Viktor. Viktor on kahe suurema lapse kasuisa, aga seda ma eraldi ei rõhuta, nii et kõik jääb lugeja enda arvata. Saksakeelses tõlkes näiteks ongi Viktorist Vesta-Linne pärisisa saanud.

Minulgi on neli last kahest abielust ja seljataga kaks lahutust. Esimese loo hirmsast emmest ma lihtsalt pidin kirja panema, sest elasin väga üle, kuidas mina, täiskasvanu, võisin oma väikese lapse peale vahel nii kohutavalt vihastada! Eks ma muidugi kirjutasin sinna sõprade pealt veidi juurde ka, et lugu värvikam saaks.

Pärast esimest, väga isikliku taustaga Vesta-Linne raamatut on aga mu lood muutunud üha enam ilukirjanduslikuks ja Vesta-Linne elab juba päris oma maailmas.

Raamatus "Vesta-Linne, kohe voodisse!" kaob emme ühel ööl ära, keegi ei leia teda üles enne, kui ta hommikul laste nari ülakorruselt alla liugu laseb. Kas olete niisugust liugu ka ise proovinud?
Seegi lugu on tõestisündinud. Õnneks ei juhtu minuga selliseid asju väga tihti. Jumal tänatud, minu lapsed magavad öösel üsna hästi. Eks iga väikese lapse ema tea, kui õudne piin see on, kui oled pidevalt magamata.

Teie Vesta-Linne raamatuid on tõlgitud õige mitmesse keelde ja neid loevad väga erinevad lapsed. Milliseid arvamusi olete kuulnud?
Minu lastele tundub muidugi väga naljakas ennast raamatutes ära tunda. Kui nad aga ükskord suureks kasvavad, küllap kurdavad siis oma psühholoogile, kuidas ema neid loomingu huvides juba maast madalast ekspluateeris.

Üks hästi armas tagasiside tuli Oliveri-nimeliselt poisilt. Iga kord kui tema päev viltu kiskus nagu raamatuski, siis loeti talle Vesta-Linne ja hirmsa emme lugu ette. Oliver oli end Vesta-Linnega niivõrd samastanud, et ei pannud tähelegi, kuidas tema ja peategelase nimi ettelugemisel vahetusse läksid.

Tore on kuulda ka seda, kui lapsed hüüatavad: "Täpselt nii nagu minu emme!" Mulle on väga tähtis, et lapsed ja ka nende vanemad võiksid lugedes kergendatult hingata, et nad polegi maailmas ainukesed "hirmsad"...

Kavatsen mai alguses Eestisse oma raamatuid tutvustama tulla ja ootan põnevusega eesti lugejate arvamusi.

Kõik Vesta-Linne raamatud on illustreerinud Salla Savolainen. Kuidas teie koostöö sündis?
Tammi kirjastus proovis küll ühe, küll teise illustraatoriga, aga ei klappinud. Siis pakuti mu käsikirja Salla Savolainenile, kes ütles aga kohe ära. Ta ei tahtnud käsikirja isegi mitte näha, sest oli parajasti väga hõivatud. Muidugi ei teinud toimetaja sellest kuulmagi, saatis käsikirja ikkagi kunstnikule, teades, et uudishimu saab temast niikuinii võitu ja ta loeb teksti läbi. Nii see juhtuski, ja vastus "Selle töö ma võtan!" tuli kiiresti.

Nüüd võin kinnitada, et maailm, milles Vesta-Linne elab, on ainult poolenisti minu loodud, teise sama olulise poole on lisanud kunstnik. Kui töö käigus näen Salla illustratsioone, kärbin või muudan oma teksti, sest ma tahan, et tekst ja illustratsioonid ei jutustaks täpselt ühte ja sama lugu, vaid pigem täiendaksid teineteist. Salla on väga andekas kunstnik, temaga koos töötada on tõeline *fun*. Muide, temal on kolm last.

Mida te tahaksite, et eesti lapsed teie raamatuid lugedes enda jaoks avastaksid?
Ma tahaksin, et Vesta-Linne sisendaks lootust. Sama tähtis on julgustada suhtlema ja kaasinimest mõistma, ka siis, kui maailma nähakse täiesti erineval moel.

Aeg-ajalt ei saa vanemad lastest aru ja see on loomulik. Mõnes mõttes elavadki lapsed ja täiskasvanud nagu erinevates galaktikates. Aga täiskasvanute kohus on lapsi kuulata, tähele panna, leida õige suhtlemisviis ning osata laste maailmas alati olemas olla.

Mis osa etendab siinjuures lastekirjandus?
Ma arvan, et lastekirjandus peaks minema kindalt oma rada ja mitte pelgama uue meedia konkurentsi. Me peaksime julgema lastega rääkida kõikidest elus olulistest ja ka tõsistest asjadest, ja tegema seda päris vanamoodsalt, aeglaselt, sõnadega.

Ma ei jaga arvamust, et lastekirjandus peaks olema hästi pilkupüüdev, aga sealjuures algeline. Kellele on vaja ülelihtsustatud "lastepärast" maailmapilti? See on meie, täiskasvanute asi juhatada lapsed maast madalast sisukate raamatute ja teatri juurde, ainult siis kasvavad neist hea kirjanduse sõbrad kogu eluks.

Tove Appelgren

Sündinud 1969. aastal Turus. Töötab Lilla Teatern juhina Helsingis. On kirjutanud ja lavastanud näidendeid ning kuuldemänge lastele ja täiskasvanuile juba 1994. aastast nii Raadioteatris, Teatriakadeemias kui oma koduteatris. Tema teatritööd on saanud mitu autasu, tema lasteraamatud on ilmunud soome, rootsi, taani, norra, saksa, vene ja eesti keeles.

Uue põlvkonna koolisõnastik

Silva Tomingas
TEA Kirjastuse juht

Iga peret, kus on koolieelisi lapsi või täiskasvanuist keeleõppijaid, üllatab juba aprilli keskel ilmuma hakkav unikaalne ja täiesti uut tüüpi sõnaraamatute sari – TEA koolisõnastikud. TEA on võtnud endale ambitsioonika ülesande – teha sõnaraamatute kasutamine meeldivaks ja põnevaks, kuid ka ülimalt tõhusaks.

See, kes TEA koolisõnastikke kasutab, avastab enda jaoks siit alati midagi täiesti uut ja huvitavat. Ka hea keeleoskaja leiab siit seda, mida pole varem tähele pannud või otsidagi osanud.

TEA koolisõnastikud kujutavad endast täiesti uut koolisõnastike põlvkonda nii oma sisu, vormi kui ka kasutusvõimaluste poolest. Mitte ainult Eestis, vaid kogu maailmas on TEA koolisõnastike sari ainulaadne selle poolest, et see on kavandatud ja teostatud erinevate keelte osas ühtse ja põhjalikuna, koolis õpetatavaid keeli täielikult hõlmavana ja keeleõppele mitmekülgset tuge pakkuvana.

Abiks emakeele õppimisel ja õpetamisel

Kõige "revolutsioonilisemad" on koolisõnastike sarjas tänavu ilmuvatest sõnaraamatutest tõenäoliselt kooli võõrsõnastik, mis ilmub juba aprilli teisel poolel, ja eesti keele sõnastik, mis tuleb välja aasta lõpul. Mõlemad avardavad oluliselt nägemust meie emakeelest ja selle väljendusvõimalustest, kuid õpetavad ka keelekarisid vältima. Neist saab kindlasti märkimisväärne tugi nii emakeele õppimisel kui ka õpetamisel ning emakeele paremal mõistmisel tervikuna.

Kes TEA "Raskete sõnade sõnaraamatut" on kasutanud, teab, et ühe sõnaraamatu abil saab õppijale anda sõna kohta väga mitmesugust praktilist infot: see annab talle mitmekülgset tuge õigekeelsuse osas ja kindluse enese väljendamisel. Ka muulastest edasijõudnud keeleõppijaile peaks mõlemad eesti keele sõnastikud oma lihtsate seletuste, keeleseoste ja kasutusnäidete ning õigekeelsuskommentaaridega suurt huvi pakkuma.

Kakskeelsete sõnaraamatute tegemisel on TEA valinud maailma parimad koostööpartnerid (nagu nt Larousse) ja täiendanud nende sõnaraamatuid just selles osas, mis on meie keeleõppijale kas sõnavara või grammatika õppimisel probleemne. Ühest küljest maailma tänapäevane tipptase võõrkeelte sõnavara ja väljendusvahendite osas ning teisest küljest tugi just eestlasest õppijale annavadki parima võimaliku õpitulemuse.

Kakskeelsetest koolisõnastikest ilmuvad juba aprillis prantsuse-eesti koolisõnastik ja inglise-eesti koolisõnastik. Mahukad lisaosad teevad neist sõnastikest omalaadse tervikliku keeleõppekomplekti, mida erinevas vanuses ja erinevate teadmistega õppija alates põhikoolist edukalt kasutada saab. Ka täiskasvanust keeleõppija leiab esimestel õppeaastatel siit endale igakülgset tuge.

TEA koolisõnastikud on värvitrükis, sest see võimaldab nii nooremal kui ka vanemal keeleõppijal kiiresti just kõige olulisema leida ja esitatavast hea ülevaate saada. TEA kakskeelsetes koolisõnastikes on aga kasutatud ka piltsõnastikulist lahendust nende asjade ja nähtuste õpetamiseks, mis nõuavad kas värvilist pilti (nt värvuste õpetamine) või visuaalset memoreerimist (nt kellaaegade õpetamine, puuviljad, köögiviljad, loomad jmt).

Kaasas CD-ROM

TEA koolisõnastiku juurde kuulub lahutamatu kaaslasena ka CD-ROM. CD-ROM võimaldab oma hea otsingumootori ja erilise sisu tõttu kasutada sõnastikku ja ka selle lisaosa hoopis uue kvaliteediga ja uskumatult efektiivselt. Lisaks abistab CD-ROM teksti tõlkimisel ja kirjutatu kiirel kontrollimisel.

TEA koolisõnastike sarjas ilmub järgmise aasta lõpuks 13 koolisõnastikku. Sarja on kavandatud ka vene kasutajale mõeldud eesti ja teiste keelte sõnaraamatud. Lähemalt saab TEA koolisõnastikega tutvuda koolisõnastike kataloogi abil või TEA kodulehekülje www tea.ee/KS.

Neile, kes mõnda sõnastikku kindlasti juba esmatrüki ilmumisel saada soovivad, soovitame selle varakult ette tellida. 15. aprillini saab iga huviline TEA koolisõnastikke väga soodsa hinnaga tellida: 450–800-leheküljeline sõnastik koos CD-ROMiga maksab tellijale praegu 159 krooni.

Koolid on sõnastike tellimisel olnud väga aktiivsed ja tõenäoliselt on juba septembris enamiku õpilaste laual uus tõhus õppevahend.

Kas TEAte?

1. "Võõrsõnastik" on olnud alates ilmumisest 1999. aastal üks suuremaid menukeid TEA sõnaraamatute hulgas. Millises vormis on "Võõrsõnastik" ilmunud ja kättesaadav?

Valige õiged vastused: 1) raamatuna, 2) CD-ROMina, 3) mobiiltelefonivõrgus SMSina, 4) mobiiltelefonivõrgus WAPina, 5) *online*`i keskkonnas.

2. "Võõrsõnastikust" ilmus 2005. aastal põhjalikult ümber töötatud ja täiendatud trükk.
Mitu tuhat sõna lisati?

Valige õige vastus: 1000 või 10 000.

Vastused saatke meilile info@tea.ee või TEA Kirjastuse aadressile (10118 Tallinn Liivalaia 28). Õigesti vastanute vahel loositakse 1. aprillil välja 2006. aastal ilmunud "Suur inglise-eesti/eesti-inglise sõnastik" CD-ROMil, mis sisaldab 200 000 märksõna.
Võitja avaldatakse TEA kodulehekülje www.tea.ee.

Õige vastus "Kas TEAte?" veebruarikuu küsimusele: esimesed taliolümpiamängud toimusid Chamonix's. Õigesti vastanute vahel loositi välja kolm "Esimeste entsüklopeediat". Võitjad on: Toivo Tiislär, Tõnu Lillo ja Helle Nigul.

uudised

Londoni messilt sõnaraamatute riiulile

Äsja lõppenud esinduslikult Londoni messilt on sõnaraamatute alalt mitu väga head uudist. Nii Larousse, Chambers Harrap kui ka HarperCollins on viimastel aastatel sõnaraamatute tänapäevastamisesse väga palju panustanud ning on 2006. ja 2007. aastal uute põhjalike sõnaraamatutega turule tulemas.

TEA Kirjastus sõlmis Londonis eellepingud kõigi Eesti jaoks vajalike suurte sõnaraamatute kirjastamiseks. Nii täieneb meie riiul juba 2007. aasta lõpus uue teaduse ja tehnika seletava sõnaraamatuga, mida Chambersis praegu mitusada terminoloogi ja erinevate alade teadlast ümber töötab ja täiendab. Eesti teadlased ja leksikograafid saavad alustada tööd juba käesoleva aasta sügisel. Ligi 200 000 märksõnaga suur sõnaraamat ilmub TEA Kirjastuses ka digitaalselt. Kuna esialgu inglastel endil digitaalset versiooni plaanis pole, on kokku lepitud, et nad ostavad selle TEAlt.

Teiseks oluliseks sõnaraamatuks on HarperCollinsiga koostöös sündiv inglise-eesti seletav sõnaraamat, mis ületab oma 100 000 märksõnaga ja artiklite põhjalikkusega kõik mitteinglastele seni loodud sõnaraamatud. Tänapäevased mitmekesised kasutusnäited ja mahukas info teevad sellest ka üliõpilastele, tõlkidele, välismaal töötavatele ametnikele ja isegi inglise keele õpetajatele sobiva sõnastiku.

HarperCollinsi ärijuht Kate Crooks (paremal) ja Silva Tomingas (TEA) Londoni messil pärast lepingu allakirjutamist.

"PASSWORDi" sõnaraamatute pere täieneb

Paljudele hästi tuttav inglise-eesti seletav sõnaraamat "PASSWORD" ilmub juba augustis täielikult uuendatuna ja täiendatuna ning ka e-raamatuna CD-ROMil. See aga tähendab, et kasutaja saab nii iga märksõna kui ka sõnaartiklis esineva ingliskeelse sõna hääldust ka kuulata.

"PASSWORD", mis on nii täiskasvanud keeleõppijate kui ka õpilaste hulgas olnud ülipopulaarne (alates 1995. aastal ilmunud esmatrükist on seda kasutanud kümned tuhanded keeleõppijad), muutub uuendatuna olulisel määral. Uuendatud "PASSWORD" on juba täiesti uue põlvkonna sõnaraamat. See võimaldab keeleõppimist oluliselt tõhusamaks muuta.

Uuenduseks on ka sõnastikuosa kahevärvitrükk, mis otsitava leidmist kiirendab, ja piltsõnastikuna esitatud värvitahvlid, mis on abiks uute sõnade meeldejätmisel.

Eesti-inglise sisujuht annab võimaluse "PASSWORDist" ka eesti keele kaudu vajalikke ingliskeelseid sõnu ja väljendeid kiiresti leida. "PASSWORDi" e-raamat aitab keeleõppijal otsitavat ülikiiresti leida ja senisest palju rohkem sõnadevahelisi seoseid luues inglise keelt efektiivsemalt omandada.

"PASSWORD" on arendatud tänapäevaseks tipptooteks Briti kirjastuse Chambers ja Iisraeli kirjastuse Kernerman ühiste jõududega. TEA Kirjastuse ülesanne on täiendada sõnastikubaasi Eesti oludest tulenevaga ja nii sisu kui ka vorm meie kasutaja jaoks kohandada.

Ilan Kernerman pöördub lumisest Tallinnast tagasi Iisraeli pärast uue põlvkonna "PASSWORDi" ja Junior PASSWORDi" digitaalsete põhjade üleandmist.

"PASSWORDi" pere täieneb ka "Junior PASSWORDiga", mis ilmub samuti koos e-raamatuga.

See on "PASSWORDi" lastepäraseks tehtud ja lihtsustatud värvitrükis väljaanne ning peaks oma lakoonilise ülesehituse ja toetava pildimaterjaliga huvi pakkuma eelkõige põhikooli õpilastele, kuid ka neile täiskasvanutele, kes inglise keele õppimist alles alustanud. "Junior PASSWORD" ilmub juba aasta lõpul. Algajale keeleõppijale on audio-osa selliseks toeks, mida enne olnud pole.

TEA 12 kuu sõnaraamatute top

Märts 2005 – veebruar 2006

1. Võõrsõnastik
2. Suur eesti-inglise sõnaraamat
3. Suur inglise-eesti/eesti-inglise sõnaraamat CD-ROMil
4. Eesti-vene sõnaraamat
5. Soome-eesti/eesti-soome taskusõnastik

ilmunud

Maiuspalad

Therese Wikström
Rootsi keelest
Katrin Planhof Skott
96 lk
kõva köide

Kena kingitus naistele, emadele ja iseseisva elu alustajatele.

Küllap on kõik kokandushuvilised aeg-ajalt seisnud küsimuse ees, kas valmistada oma perele ja külalistele vanu häid traditsioonilise maitse ja tuttava väljanägemisega küpsiseid, torte ja muid maiuspalu või katsetada uusi põnevaid maitsekombinatsioone.

Raamatu autor Therese Wikström pakub meile oma rikkalikust kogemustepagasist inspireerivaid retsepte ja uudseid maitseleide. Tema Norrtälje linnakeses asuv kondiitriäri En Liten Smula on juba aastaid edukalt tegutsenud, pälvinud kiidusõnu klientidelt ja tiitli "Aasta kondiitriäri 2004".

Mina ja alateadvus

Carl Gustav Jung
Saksa keelest
Merike Steinert
160 lk
pehme köide

Eelmisel aastal Apollo kauplusteketis üks armastatumaid raamatuid. Lugeja saab ülevaate C. G. Jungi (1875–1961) analüütilise psühholoogia põhiseisukohtadest ja mõistetest, kõne all on kollektiivne ja individuaalne alateadvus, *Persona*, *Animus* ja *Anima*, *mana*-isiksus jms. See on Jungi loetavamaid ja enim tsiteeritud teoseid, mis võtab kokku tema 28 aasta jooksul omandatud kogemused.

Mänge siit ja sealt

Koostanud Maaja Mänd
96 lk
pehme köide

Kogumik sisaldab Eesti lasteaedades mängitavaid populaarseid mänge. Neid mängisid juba meie vanaemadvanaisad. Esindatud on ka uuemad, laste hulgas alles populaarsust koguvad mängud. Lasteaiaõpetajatel on võimalus sellest raamatust leida uute mängude ideid oma kolleegide kogemustest.

Esmatähtis esikohale

Stephen R. Covery, A. R. Merrill, R. R. Merrill
Inglise keelest
Janina Karemäe
342 lk
kõva köide

Tunnustatud autoriteet juhtimisteaduse vallas Stephen Covey annab nõu, kuidas lihtsaid ümberkorraldusi tehes pääseda piinavast ajahädast. Kuna ajapuudus on tänapäeva inimese põhiprobleeme, esitletakse kardinaalselt teistsugust lähenemist ajakorraldusele. Selle asemel, et pakkuda veel ühte kella, annavad autorid teile kompassi. Oluline on see, kuhu te liigute, ja see, et teeksite õigeid asju.

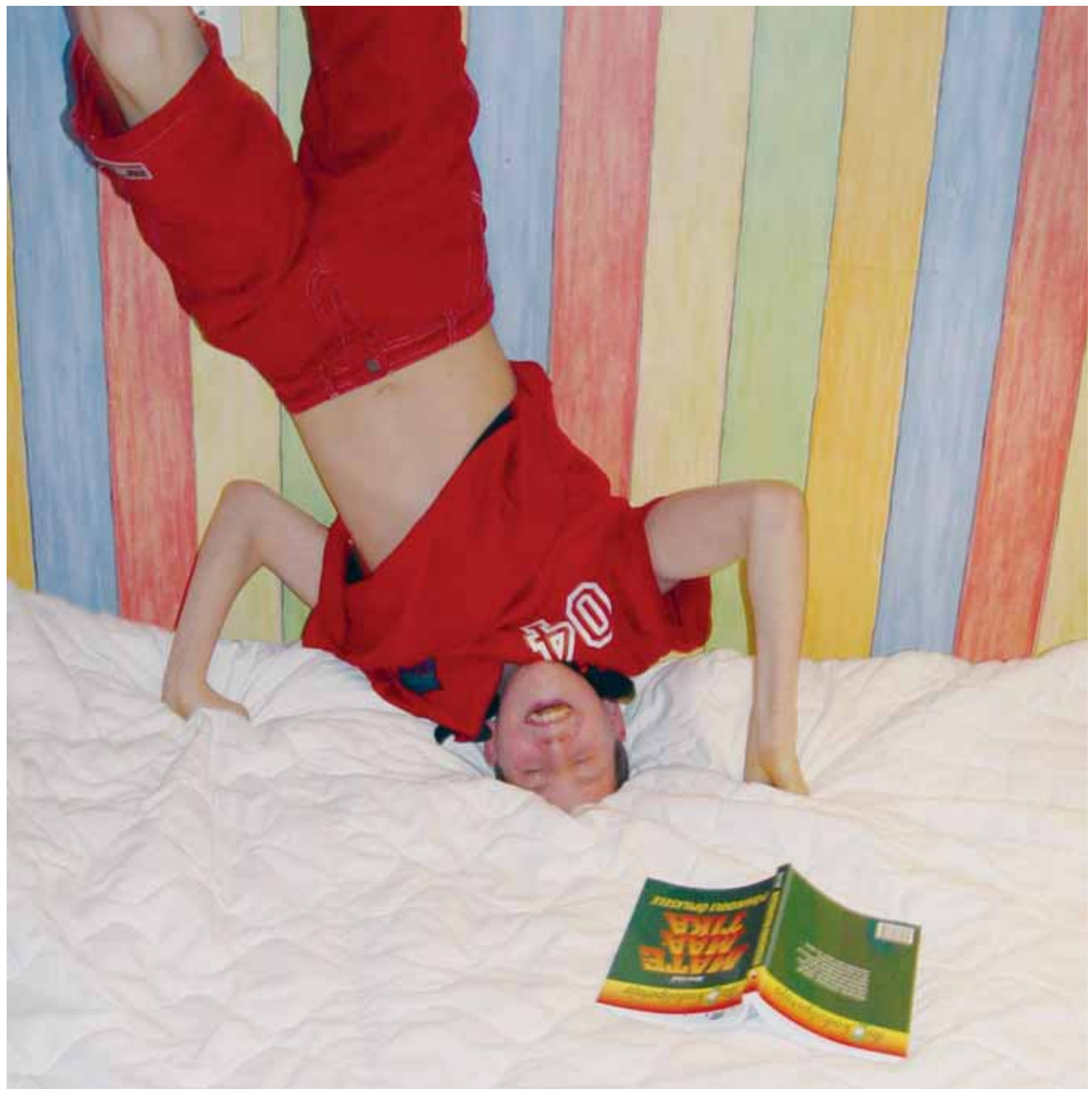

Koduõpetaja aitab

Liis Nigu

Kirjastus Ilo annab koduõpetajate raamatusarja välja aastast 2000.

Mitmes kordustrükis on ilmunud Aavo Linnu "Matemaatika koduõpetaja põhikooli õpilasele" ja koos Küllike Nageliga kirjutatud "Matemaatika koduõpetaja gümnaasiumile". Küllap on need siis õpilastele vajalikud. Miks?

Kolleegide hulgas populaarne Võrumaa matemaatikaõpetaja, kes peab oma ametit juba 50 aastat, arvab ise, et just seda tüüpi raamatute kättesaadavuse tõttu on reaalselt vähenenud vajadus eratundide järele – õpilased saavad iseseisvalt hakkama. Kogenud õpetaja selgitab matemaatika põhitõed lahti sõbralikult ja rahulikult. Ja teeb seda nii üldarusaadavalt, et ka emad-isad, kellel kooliajast juba hulk aastaid möödas, suudavad vajadusel last abistades end tänapäeva koolimatemaatikaga kiiresti kurssi viia.

Teadagi, et kümme mõistetud ja iseseisvalt läbi töötatud ainelehekülge on parem kui sada päheõpitud lehekülge. Sellest ideest lähtuvalt ongi koduõpetajad üles ehitatud nii, et õpilasel oleks kodus võimalik leida lühike ja lihtsalt seletatud vastus küsimustele, mis võivad ülesandeid lahendades tekkida.

Põhikooli koduõpetaja sisaldab matemaatika alustõdesid, valemeid ja ülesannete lahenduskäike. Gümnaasiumiõpilastele suunatud koduõpetaja jätkab sealt, kus põhikooli raamat lõpetas, ja algab juba keerulisem matemaatika.

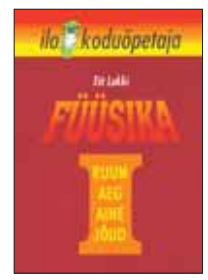

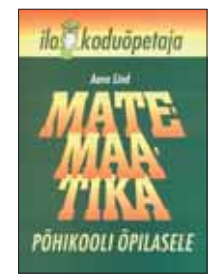

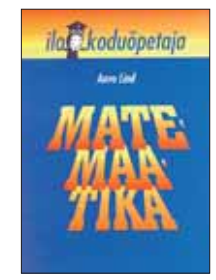

Albert Einstein on öelnud: "Matemaatikale kuulub teiste teaduste hulgas eriline austus sellepärast, et tema seisukohad on absoluutselt õiged ja vaieldamatud, samal ajal, kui teiste teaduste seisukohad on vaieldavad, ja alati eksisteerib oht, et need kummutatakse uute avastustega."

Kui oled kodus matemaatika algteadmistes, võid juba liikuda keerulisemate loodusteaduslike küsimuste juurde, mida pakuvad näiteks keemia ja füüsika.

Tiit Lukki "Füüsika koduõpetaja I" on kirjutatud uudishimulikele, kellel on siiras soov paremini mõista meie ümber toimivaid füüsikalisi nähtusi – need on ruum, aeg, aine ja nende vahel valitsevad jõud.

Autor on püüdnud raamatu koostada nii, et kõik vähegi oluline leiaks selgituse koos jooniste ja valemitega. Raamatus esinevad kolm tegelaskuju: Uudishimulik, Magister ja Professor, kes isekeskis füüsikat puudutavatele küsimustele vastuseid proovivad leida. Seejuures tekib Magistri ja Professori arutlustes tihti ka erimeelsusi.

Asjaliku "Keemia koduõpetaja" koostajaks on emeriitprofessor Hergi Karik. Sellegi koduõpetaja eesmärgiks on olla õppuritele kodus abiks keemiaülesannete lahendamisel ja keemia põhimõistete meeldetuletamisel ning selgitamisel. Asjatundlik ja oma aine populariseerimises kogenud autor õpetab huvilistele keemia keelt ning keemiliste valemite ja võrrandite koostamist. Koduõpetaja alustab mõistete meeldetuletamise ning aine ja molekulide omaduste selgitamisega ning lõpetab keemia kasutamisvõimalustega meie igapäevaelus.

Lapsevanemana võin koduõpetajate ilmumise üle ainult rõõmustada, sest lapsed saavad nüüd ise kerge vaevaga leida vastused küsimustele, mida varem pidime koos otsima hakkama nende kooliõpikutest.

Nüüd on nii, et kui on keeruline ülesanne või segaseks jäänud koht näiteks 7. klassi loodusõpetuses, leiab laps vastuseid juba keemia koduõpetajast, kus on ära toodud ainete omadused ja keemilised reaktsioonid.

Koduõpetaja raamat ei küsi raha iga tunni eest, mis sa tema seltsis veedad, vastab kannatlikult sinu paljudele korduma kippuvatele küsimustele ja on raamaturiiulil sinu käeulatuses igal hetkel, kui ülesannete pusimisega vaeva näed ja abi vajad.

Pillihääled siin- ja sealpool rindejoont

Levimuusika on meie tavaellu põimunud tihedamini kui ükski teine kunstiliik, mänginud seal oma jaatavat ja eitavat viisi – nii on nentinud eesti levi- ja džässmuusika *grand old man* Valter Ojakäär oma raamatu eessõnas. Ja küllap ta teab, mida räägib, sest oma suurele eluarmastusele – muusikale – on ta truuks jäänud nii headel kui halbadel aegadel, tehes, pillid kotis, kaasa ühiskonda alustaladeni raputanud sündmuste keerdkäigud.

Oma esimeses mälestusteraamatus "Vaibunud viiside kaja" keskendus maestro eesti levimuusika algusaastatele. "Omad viisid võõras väes" jätkab aegadega, mil sundvalikuid tuli teha nii tervetel rahvastel kui üksikisikutel. Sealhulgas ka muusikutel, kuigi kunstid ja muusika on valdkond, mis nagu näiliselt seisaks eemal igasugustest ühiskondlikest kataklüsmidest.

Aastatest 1940–1945 pärinevad tõsilood ja sel ajal nii siin- kui sealpool rindejoont tegutsenud muusikute mälestused näitavad aga paraku vastupidist. "Omad viisid võõras väes" on mitmetahuline ja -kihiline lugemismaterjal. Kes otsib peamiselt tollase muusikaelu fakte, leiab need kergesti. Keda huvitab rohkem selleaegne olustik, ajaloolised mullistused ja neis osalejate isiklikud mälestused, saab keskenduda nendele lõikudele.

Valter Ojakäär on aastakümnete jooksul kogunud ja säilitanud mitmesuguseid ülestähendusi nii oma isiklikust elust kui muusika- ja muusikutemaailmas toimunust.

Raamatu kirjutamise ajal on materjali tänuväärselt täiendanud mitmed meie vanema põlve muusikud, kellel samuti tallele pandud värvikaid mälestuslugusid neist rasketest aastatest.

Siiski kumab kõigest kirjapandust ja meenutamisväärsest läbi elurõõm, teadmine, et see, mida suudeti muusikas ja selle arengule ning propageerimisele kaasa aidates tollal ära teha, oli midagi suurepärast, kasulikku ja säilitamisväärset.

Eesti levimuusika ajalugu ei lõppenud aga ju sõja-aastatega. See kestab tänapäevani. Valter Ojakäär kirjutab nüüd juba järgmist faktitihedat raamatut sõjajärgse levimuusika arengust, mis peaks lugejani jõudma lähematel aastatel.

Aime Kons

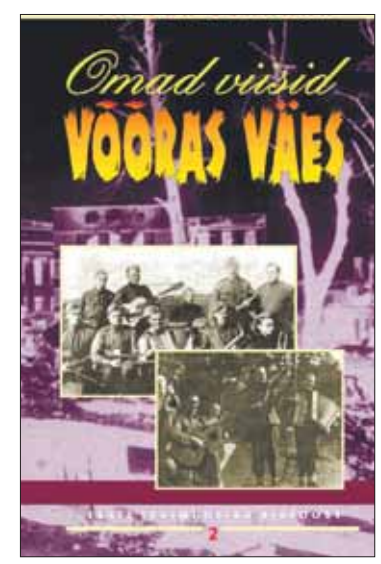

Omad viisid võõras väes

Valter Ojakäär
576 lk
kõva köide

Kes me oleme, kust me tuleme ja kuhu läheme?

Lembi Lõugas

Levinud küsimus ja lõputu seletada püüdmine. Lõplikku tõde ei tea meist keegi, kuigi vastust on üritanud sellele otsida paljud – nii teadlased kui ka usutegelased, nii sensitiivid kui ka astroloogid.

Ajakirjandusest käis läbi uudisenupuke, et keegi Peterburis elav lapsevanem (koos õigeusu kirikuga) kaebas Darwini teooria koolis õpetamise peale. Kaebuses seisis muuhulgas, et Darwini teoorial on mitmesuguseid puudujääke ning et tegemist ei ole lõpuni tõestatud versiooniga maailma loomise kohta.

Kindlasti oleks lõpuni tõestatud teooria meile arusaadavam. Kuid kas tõesti on kergem uskuda seda, mida ei saa oma silmaga näha ja oma käega katsuda, st näiteks seda, et inimese kui ühelt poolt intellektuaalse ja teiselt poolt bioloogilise objekti on loonud keegi müstiline jumalus? Siiski pole teadlased hetkekski jätnud pooleli oma uurimistööd, et välja selgitada, kes me ikkagi oleme ja kust me tuleme.

Eesti lugejani on jõudnud väga sisutihe raamat "Evolutsioon. Inimese kujunemise lugu", mis räägib inimese põlvnemisest. Raamatu autorid, Londoni Loodusloomuuseumis paleoantropoloogidena töötavad Chris Stinger ja Peter Andrews, on ise üle 30 aasta aktiivselt osalenud inimfossiilide uurimisel ja evolutsiooni oluliste lünkade täitmisel.

Teaduse avastusi on lugejale selgitatud rikkaliku illustreeriva materjali abil. Skeemid, fotod ja joonised on selged ja hea kvaliteediga. Raamatus on käsitletud ka uusimaid avastusi, näiteks Indoneesia saarestikust Florese saarelt leitud kääbuskasvu inimese jäänuseid.

Paleoantropoloogia tegeleb inimese ja teiste hominiidide evolutsiooni uurimisega ja tema ajaskaala ulatub ligi 20 miljoni aasta taha ehk miotseeni. See on väga pikk aeg ning panna kokku nii sellest ajast kui ka ruumist pärinev andmestik on keeruline ülesanne.

Esimeses osas "Meie eellaste otsinguil" viiakse lugeja kurssi vajalike taustaandmetega, mis peegeldavad sellekohaseid teadussuundi, kaasaegseid uurimismeetodeid, sh dateerimist, väljakaevamise läbiviimist ja laborianalüüside tegemist, ning mõningaid interpreteerimisvõimalusi. Kirjeldatakse ka kuulsamates inimfossiilide leiukohtades tehtud väljakaevamisi.

Teises osas "Fossiilsed tunnistajad" tutvustatakse hominoidide, inimahvide ja varajaste inimeste tuntumaid leide. Nende avastamislood on põnevad ja kaasahaaravad. Kuigi ajaliselt esineb fossiiliregistris teatud lünki, mis on 20 miljoni aasta pikkuse aja kohta ka loomulik, ei tähenda see veel inimlaste sugupuuharude katkemist. Alles nelja miljoni aasta tagusest ajast on leitud tõendeid püstiasendis, kahel jalal liikumise kohta ja umbes kaks miljonit aastat tagasi tekkisid meie oma perekonna *Homo* varaseimad liigid. Mida aeg edasi, seda rohkem on leide säilinud. Igatahes on fikseeritud *Homo* liikide väljarändamine Aafrikast ja mitte ainult üks kord, vaid lausa mitu. Esimesest väljarändamisest alates on evolutsioon kulgenud Aafrikas, Ida-Aasias ja Euroopas pisut erinevaid teid mööda, kuid me teame, millega see lõppes – Aafrikas kujunes nüüdisinimene (*Homo sapiens*), kes sealt väljudes asustas peaaegu kogu maailma.

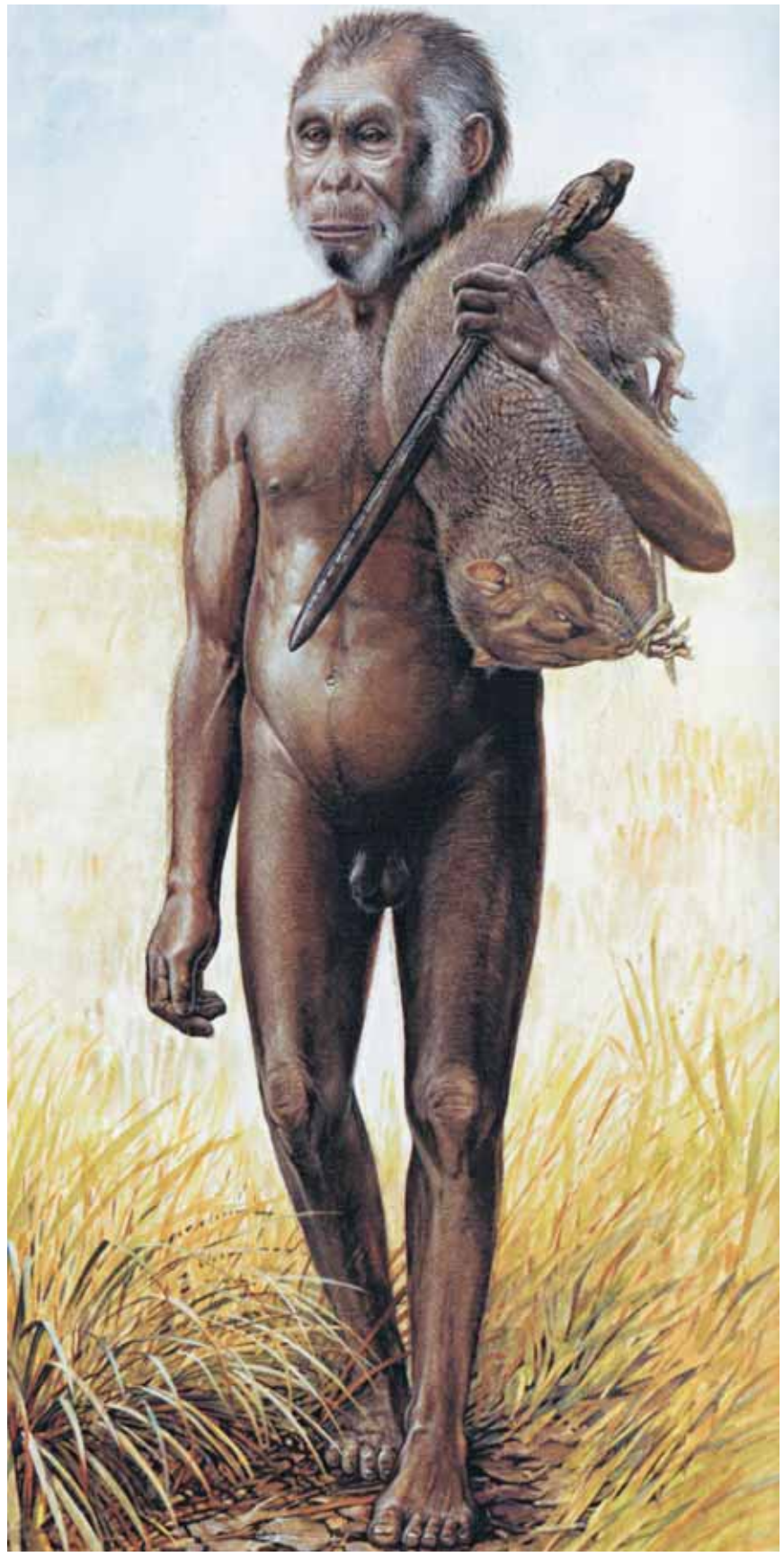

Lühike, umbes meetripikkune florese inimene *(Homo floresiensis)* elas mõnda aega kõrvuti pärisinimesega. Tema kolju detailid, näokolju kuju, väikesed hambad, tööriistade valmistamise ning tõenäoliselt ka jahipidamise oskus lubavad teda pidada inimese *(Homo)* perekonna liikmeks.

Kolmandas osas "Tõendite tõlgendamine" on leitud fossiilid järjestusse pandud ning kirjeldatud evolutsiooni käiku. Rõhku on pööratud näiteks kulgemisvõime arengule kui inimese evolutsiooni väga tähtsale osale, samuti toitumise eripärale – põhiliselt vilitoiduliste inimahvide kõrvale ilmuvad omnivoorsed inimlased, aga ka keskkonnale ja evolutsiooni seotusele kultuuriga. Ainult inimene on võimeline tegema keerulisi tööriistu ja edasi õpetama nende valmistamist ja tarvitamist ning kasutama suhtlemiseks keelt. Just kultuuriline kohastumus on see, mille tõttu inimesed on suutnud ületada oma piiratud kehalisi võimeid ja asustanud lõpuks enamiku Maa vähegi elukõlblikest aladest.

Jõudnud lõpupeatükini, tekib väike kahtlus, kas küsimuse lõpp "... kuhu me läheme?" jääb vastuseta, kuid ka see saab omamoodi lahendatud, meeldib see meile või mitte.

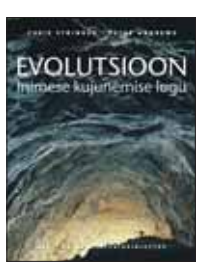

Evolutsioon
Inimese kujunemise lugu
Peter Andrews, Chris Stringer
Tõlkinud Lembi Lõugas ja Tiit Kändler
240 lk, kõva köide

ilmumas

Ilu ajalugu
Umberto Eco
Tõlkinud Maarja Kangro
440 lk
kõva köide

Bologna ülikooli semiootikaprofessori ja kirjaniku Umberto Eco koostatud ja suures osas tema kirjutatud "Ilu ajalugu" vaatleb nähtusi, mida inimesed on aastatuhandete vältel ilusaks pidanud. Selle illustreerimiseks kasutab ta valdavalt kunstimaailmast pärit dokumente – kunsti- ja kirjandusteoseid. Raamat lähtub põhimõttest, et ilu pole kunagi olnud midagi absoluutset ja muutumatut, vaid tal on erisugused palged, olenevalt ajastust ja maast. Sageli eksisteerivad ühel ja samal ajastul koos erinevad ilumudelid ja mõned neist kanduvad edasi läbi mitme ajastu.

Raamatu avavad 11 pilditahvlit, mis aitavad näha, kuidas ühed või teised ilukäsitlused eri ajastutel korduvad ja arenevad ning esinevad ka üksteisest väga kaugel asunud filosoofide, kirjanike ja kunstnike töödes.

ilmunud

Kosmosetehnika
Tim Furniss
Tõlkinud Kaja Sapar
264 lk
kõva köide

Kosmonautika teerajajaid Robert Goddard lennutas 16. märtsil 1926 üles esimese vedelkütusega töötava raketi. Kosmoseajastu alguseks loetakse 4. oktoobrit 1957, kui NSV Liit saatis orbiidile esimese tehiskaaslase – Sputniku. Kosmose hõlvamisel toimunud tormijooks oli superriikide vahelise külma sõja aegse rivaalitsemise tulemus. Võisteldi selle nimel, kes saadab esimesena inimese kosmosesse.

Raamatust leiab palju huvitavat teavet kosmoseaparaatide – kanderakettide, kosmosesüstikute, kuumoodulite, satelliitide ja kosmosejaamade – ehitamise ning nende leiutamise kohta. Vaatluse alla võetakse ka tuleviku kosmosesõidukid. Raamatule lisab väärtust Uno Veismanni Eesti kohta kirjutatud peatükk, milles räägitakse Tõravere observatooriumi teadlaste osalemisest kosmoseuuringuis.

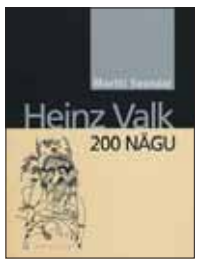

Heinz Valk. 200 nägu
Martti Soosaar
187 lk
kõva köide

Heinz Valk on öelnud: "Arvan, et heal šaržil on kultuuriloos oluline koht, mida ei asenda ei portreemaal, foto, film ega kirjutatud mälestused. Hea šaržiga astutakse inimesele väga lähedale, suure õnnestumise puhul lausa tema hinge. See on dokument, mis elab üle ajad ja saatused." Talle kuulub ka mõte, et hea šarž ei tohi olla tige. Kogu raamat kinnitab seda Heinz Valgu mõtet. Lähtepunkt on positiivne ja tulemus inimlikult mõnus, südantsoojendav.

Heinz Valk tunneb oma modelle, ta haarab joonega igaühest midagi ainuomast ja toob selle esile viisil, mida teised väljendusvahendid ei taba. Erilist rõõmu peaks raamat pakkuma neile, kes galeriisse valitud 200 "nägu" tunnevad. Kindlasti on neid palju. Kindlasti on väga palju ka eestlasi, kes tunnevad Heinz Valku kui laulva revolutsiooni sümbolit.

Martti Soosaar on ka varem kunstnikest kirjutanud, 2003. aastal ilmus Eesti Entsüklopeediakirjastuse väljaandel tema raamat "Tuntud ja tundmatu Gori".

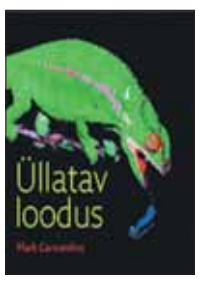

Üllatav loodus
Mark Carvardine
Tõlkinud Linda Poots ja Ivar Veldre
320 lk
kõva köide

Kas olete kuulnud, et riitsinuse seemned sisaldavad mürki, mis on 6000 korda tugevama toimega kui sinihape? Kas teate, et paugujooksik saab välja paisata pritsmeid, mis on sama kuumad kui keev vesi? Kui vajate tõestust, et faktid on väljamõeldistest mõjusamad, siis tuleks teil elusloodusega tutvust teha.

Ulmekirjanduse viljelejatel oleks raske unistada veelgi veidramatest olenditest ja kummalisemast käitumisest, kui on kirjeldatud selles raamatus. Kujutlege looma, kes pritsib vaenlase peletamiseks neljandiku oma verest, aga just seda kärniguaan kõige suuremas hädas olles teeb. On olemas surusääsk, kes suudab taluda külmutamist kuni -270 C°, ja üks Madagaskaril elav ööliblikas, kelle imilont on 35 cm pikkune. On olemas kala, kes suudab oma keha niivõrd suureks puhitada, et tekib ogadega kera, mis on algsest kolm korda suurem. See loom võib näida ulmefilmi tegelasena, kuid õigupoolest on tegemist kõigis ookeanides elava siilkalaga.

"Üllatavat loodust" on aidanud kirjutada rohkem kui 150 maailma erinevais paigus töötavat teadlast. Nende koostöö on võimaldanud raamatu autoril paljude aastate pikkuse uurimise tulemused kokku võtta ja avaldada. Kui olete otsinud vastust küsimusele, millisel loomal on kõige parem värvuste eristamise võime, kas tuhatjalgsel on tõepoolest tuhat jalga, kui kiiresti võib söösta pistrik ja kes on maailma kõige ohtlikum madu, siis on nendele küsimustele vastuse saamiseks just see raamat kõige õigem.

Jänese tore elu

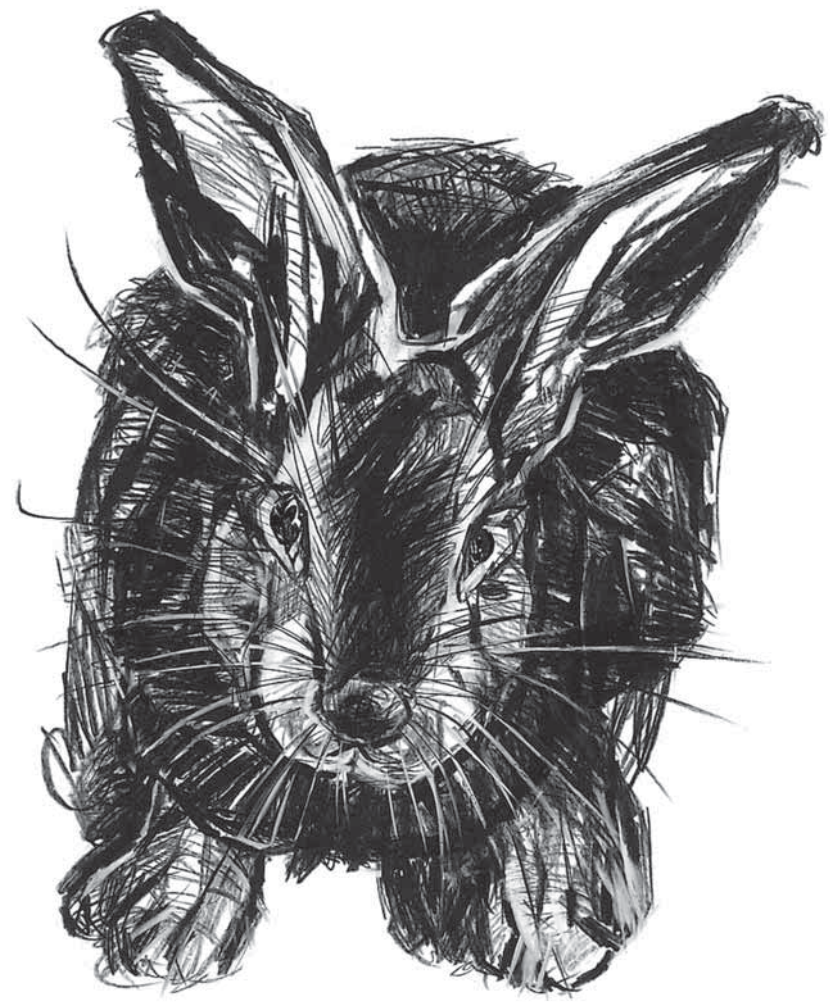

Krista Kumberg

Omamaistele loomajuttudele on taas täiendust tulnud. Sedakorda miniküülik Tillu minajutustuse näol. Niisugune jutustamisviis pistab lugeja jänese naha sisse ja laseb tal sel moel lemmiklooma elu kaeda.

Tillu on üks eneseteadlik, enesekindel ja enesekeskne vennike. Mõnes mõttes nagu pikakõrvaline Karlsson – kõige targem, kõige tugevam, kõige ilusam, kõige julgem jne.

"Mul on nii palju jõudu, et lükkaksin maakera ka paigast ära, kui ainult oma nina kuidagi selle alla saaksin!" praalib jänku.

Nii kentsakas kui see ka ei tundu, osutub hooplemisena tunduv enesekiitmine lõppkokkuvõttes tõeks. Tillu ründab oma koduala kaitsmiseks kõhklemata ka endast palju suuremaid.

Loomake kalpsab vaevata kirjutuslauale. Kui inimene seda järele teha püüaks, peaks ta hüppama viiekorruselise maja katusele. Kõik sõltub mõõtkavast. Oma suuruse juures on Tillu tõesti super!

Tillu jutustab meile oma elust. No ega ühe jänese elu teab mis sündmusterohke ole. Põhiliselt on juttu nosimisest, ragistamisest, kraapimisest, jooksmisest, hüppamisest, pikutamisest ja muudest taolistest tubase jänese tegemistest. Sekka mõni äpardus, nagu korstnasse kukkumine, või vägitegu, nagu sissetungija tagasilöömine.

Loo edenedes kasvab imetlus autori tähelepanu- ja jälgimisvõime vastu, mis lemmiklooma pealtnäha igavat elu nii kaasakiskuvalt kirjeldab. (Selle imetluse tekkimisel räägib kaasa kindlasti ka kunagine puuriküülikute kasvataja.)

Tegelikult ei juhtu ju midagi. Lugeja, kes raamatust pelgalt sündmusi otsib, peab pettuma. Klassikalist lugu alguse, teemaarenduse, kulminatsiooni ja lõpplahendusega õigupoolest pole. Ja mõnes mõttes hea ka, et ei ole uskumatute seikluste väljamõtlemisega üle pingutatud.

Sel moel tuleb välja, et elu nelja seina vahel võib väikesele olendile olla vaheldusrikas, põnev, tegevusrohke. Ehk ajendab autor niiviisi ka last jälgima oma lemmiklooma, mõtlema tema toimetuste (ka pahanduste) põhjuste üle, mõistma ja hoidma.

Sellisena täidab raamat vägagi olulist eesmärki – suunata lugejat vaatama elule kellegi teise vaatepunktist.

See pole uue laste loomaraamatu ainus eesmärk. Vahepeal väike täpsustus – olles igati jõukohane ja köitev lasteraamat, on Tillu lugu teretulnud lugemine igas vanuses loomasõbrale, kuuendast kaheksakümne kuuenda eluaastani.

Jaan Tangsoo paistab silma lugude metoodilise ja põhjaliku lahtikirjutamise poolest.

Noortejutus "Hanejaht" kirjeldas ta samm-sammult, kuidas noormees narkosõltuvusse langes, mida see kaasa tõi ja kuidas poiss sellest välja tulema hakkas. Küülikust kõneldes ilmutab ta samasugust tähelepanelikku täpsust.

Tillu raamatul on lisaboonus – seda võib soovi korral võtta kui miniküüliku pidamise käsiraamatut.

Siit saab teada, mida loomake sööb, kuhu pabuldab (priima sõnaleid!), millised tingimused tuleb talle korteris luua ning millised ebameeldivused ja ohud võivad pealtnäha väikse-vaikse loomakese kodus pidamisega kaasneda. Ent ükski käsiraamat ei püüa avada lemmiklooma hingeelu.

Tillu loost leiame teabe ja tunded üheskoos, mis lapse jaoks eriti vajalik. Paratamatult minajutustajaga samastudes näeme jänese tarvidusi just nimelt jänese vaatepunktist ja lugeja enesekesksus jäetakse kõrvale.

Tillu vajab seltsi, sõpra, tähelepanu, tunnustust, suhtlemisvõimalusi, nagu iga laps ja täiskasvanu. Ta teatab suurt inimesetundmist üles näidates, et kõige paremini saab teiste tähelepanu köita keelatud asjade tegemisega!

(Kas kõik need mõttekäigud just jäneselikud on, polegi lõpuks oluline. Olgu siis pealegi Tillul inimlikud iseloomujooned ning mõtteviis. Kooselu inimesega võib ju mitmeti mõjuda!? Nii nagu kooselu jänesegagi.)

Autor teeb jänese suu läbi selgeks, et Tillu majas ei tantsita mitte inimese, vaid hoopis looma pilli järgi. Selle koha peal noogutavad kõik lemmikloomapidajad teadjalt kaasa.

Lugedes tekkis niisugune patune mõte, et jänks on mõnes mõttes paremas olukorras kui laps. Lemmiklooma tempude peale ainult naerdakse või vangutatakse imetlevalt ja imestavalt pead.

Lapse äpardused kutsuksid esile pahameele, noomituskõned, ehk koguni vitsavälgatuse.

Pole midagi öelda, küülikul on ilus elu, kui ta mõistliku pererahva peale satub.

Vahva jänes Tillu
Jaan Tangsoo
Illustreerinud
Ülle Marks
160 lk
pehme köide

ilmunud

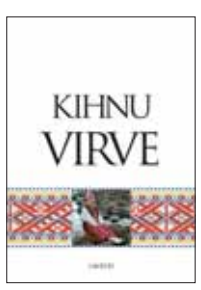

Kihnu Virve laulud
CD-plaat ja 72-leheküljeline laulik karbis

Eestis ei ole vist inimest, kes ei teaks Kihnu laulumemme Virvet ja tema unustamatut laulu "Mere pidu", mida ta on laulnud nii üksinda kui ka koos ansambliga Kukerpillid.

Tihti on arvatud, et tegemist on rahvalauluga, kuid ei – nii laulu sõnad kui ka viis pärinevad Virvelt endalt.

Virve on oma 78 eluaasta jooksul kirjutanud suure hulga teisigi laule, mis on siiani Eesti rahvale üsna tundmatud. Nüüd andsid aga kirjastus Koolibri ja Nõmme Kultuurikeskus üheskoos välja laulikuga CD-plaadi, millel on kokku 35 noodi ja sõnadega Virve laulu.

CD-l võime kuulda veel Virve kommentaare, välja ei ole jäetud ka kohti, kus laulik mõnda laulu mitu korda alustab.

Kui Virve laulis mõne laulu iga salmi erineva viisiga, pani noodistaja kirja tema arvates parima variandi. Kui kuulajale meeldib mõni teine, siis laulge koos Virvega.

1928. aastal sündinud Virve Köster elab praegu koos oma vanema tütre perega Kihnus Järsumäe talus.

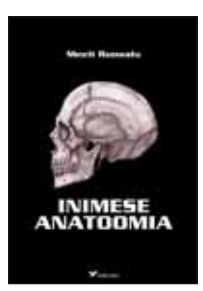

Inimese anatoomia
Meeli Roosalu
264 lk
kõva köide

Inimese anatoomia õpik on mõeldud esmajoones kõrgkoolidele (v.a arsiteaduskonna üliõpilased).

Anatoomia kursus on kehakultuuri spetsialistide, bioloogide, füsioterapeutide ja teiste erialade õppekavas.

Õpikut saavad edukalt kasutada ka keskastme meditsiinitöötajaid ettevalmistavad õppeasutused, bioloogiaõpetajad, massööride koolitajad ja täiendkoolituse korraldajad.

Õpitava paremaks mõistmiseks sisaldab õpik arvukalt originaalseid must-valgeid jooniseid.

Sellest lähtuvalt on soovitatav võimaluse korral kasutada koos õpikuga anatoomiaatlast.

Õpik on koostatud süstemaatilise anatoomia põhimõtetest lähtuvalt, iga peatükk kirjeldab ühte elundkonda. Raamatu lõpus on eesti- ja ladinakeelsete nimetuste registrid.

"Inimese anatoomia" kirjutamisel on olnud abiks vene-, saksa- ja inglise-keelsed anatoomiaõpikud ja -atlased.

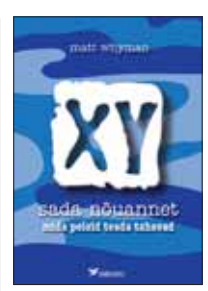

XY. Sada nõuannet, mida poisid teada tahavad
Matt Whyman
Tõlkinud
Kaia Nurk
160 lk
pehme köide

Autori sõnul on ta XY-raamatud kirjutanud selleks, et aidata lahendada probleeme, mis kõikide poiste päid vaevavad, kuid millega ema poole pöörduda on piinlik.

Matt Whymani "Sada nõuannet, mida poisid teada tahavad" on sama avameelne kui tema eelmine raamat ("XY. Raamat poistele ehk teekond poisist meheks"), kuid siin annab autor mitmekülgset nõu juba konkreetsete situatsioonide ja probleemide lahendamiseks. Lahendust nõudvaid probleeme ja olukordi on täpselt sada, kuid lahendusi, mida autor välja pakub, palju rohkem.

Elus on tihtipeale olukordi, mida vanematega ega sõpradega jagada ei taha: mida teha, kui suguelundid sügelevad?, kas masturbeerimine on hea või halb?, kuidas vabaneda halvast hingeõhust? Hüva nõu ja arukaid vastuseid antakse kõikidele sellistele küsimustele. Samas õpetab autor vaatama oma muredest kaugemale, rääkides vastassoo probleemidest, tänavatel toimuvast ja paljust muust.

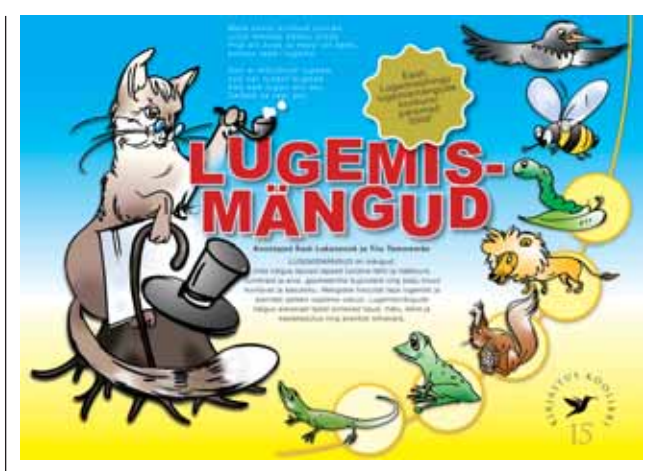

Lugemis-mängud
Koostanud
Tiiu Tammemäe,
Kadi Lukanenok
Kuus lauamängu karbis,
kaasas mängu-nupud ja täring

"Lugemismängude" kogumikku kuulub kuus lauamängu, mis aitavad kaasa laste lugemisoskuse ja -vilumuse kujunemisele.

Autorid ja koostajad usuvad, et kogumikul on lai tarbijaskond. Kindlasti peaksid mängude üle rõõmu tundma vanemad, kelle lapsed on hiljuti hakanud huvi tundma häälikute ja tähtede vastu ning loevad kokku oma esimesi sõnu. Lasteaedade ja algklasside õpetajad, eripedagoogid ja logopeedid leiavad siit tänuväärset materjali laste lugemisoskuse arendamiseks, õpetuse mitmekesistamiseks, samuti lugemisraskuste ennetamiseks ning ületamiseks.

Lugemismängud on hea vahend juba õpitud oskuste kinnistamiseks ning rakendamiseks. Seega sobivad mängud nii algajatele lugemisoskuste õppimiseks ja harjutamiseks kui ka juba vilunud lugejatele seltskonnamängudeks.

Erilist kasu peaksid kogumiku mängude kaudu õppimisest saama lapsed, kellel lugemisoskuse omandamine ei kulge oodatud kiiruse ja sujuvusega. Düsleksia on õppimisraskus, mille korral lapsel võtab rohkem aega tähtede ja häälikute selgeks saamine, tähtede kokkulugemine kujuneb vaevaliselt ning loetu ei püsi meeles.

Kogumiku mängud on loonud Eesti spetsialistid: õpetajad, logopeedid, eripedagoogid. Nende mängude loomise on tinginud otsene vajadus lugemisoskust arendavate vahendite järele, mis oleksid ühtlasi ka lastele huvitavad ja näeksid kaunid välja. Samu mänge on kasutatud igapäevases õpetamisprotsessis ning seega on need tõestanud oma headust.

"Lugemismängude" kuus mängu valiti välja konkursil, mille korraldasid Tallinna ülikool, Tartu ülikool, emakeeleõpetajate selts ja logopeedide ühing.